

บทที่ 5

วิเคราะห์ทัศนียภาพของเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัลดาวูดีห์ ในหนังสือ

มัจญละฮฺ อัลบัคร็อยน์

วิธีการเขียนบทนำ

จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะหรือวิธีการเขียนบทนำของเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัลดาวูดีห์ในหนังสือมัจญละฮฺ อัลบัคร็อยน์นี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งเริ่มต้นด้วยการกล่าวสรรเสริญต่ออัลลอฮฺ (สุบหานา) ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของการแต่งหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการอิสลามนับตั้งแต่ยุคอัลดาบิอินตอนต้น ผู้แต่งได้แนะนำชื่อของตนในฐานะผู้แต่งหนังสือ อีกทั้งยังได้ชี้แจงถึงสาเหตุของการแต่งหนังสือ ตลอดจนวิธีการนำเสนอในลักษณะการสรุปและรวบรวม เนื้อหาจากหนังสือหลายๆ เล่มซึ่งถือเป็นลักษณะการประพันธ์หนังสือที่เป็นเอกลักษณ์ของปราชญ์ปิดตานี้โดยทั่วไป และวิธีการนำเสนอในบทนำนี้ผู้แต่งใช้สองภาษาด้วยกันกล่าวคือภาษาอาหรับผู้แต่งได้กำหนดไว้ในเครื่องหมายวงเล็บและทำการอธิบายทีละประโยคเป็นภาษามลายูโดยใช้อักษรญาวิดีดจากเครื่องหมายวงเล็บ ดังตัวอย่างในหน้าแรกของบทนำดังนี้

(الحمد لله الذي شهد بوجوده جميع الكائنات سبحانه وتعالى الملك العلام القديم الباقي القائم بذاته القادر على الابداع والاعدام) سكل فوجي باكي الله توهن يغ ميقسي دغن كادانن اوله سكلين كائنات مهاسوجي اي درفد ككور اغن دان يغ مها تيغكي يغ ممفو يا اي كراجان لايي يغامة متهوي توهن يغ قديم لايي ككل يغبرديري دغن ذاتن كواس اي اتس مгадаكن دان مغممكن.

แปลได้ความว่า การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกลักษณ์ของอัลลอฮ์ผู้ซึ่งสรรพสิ่งทั้งหลายได้ เป็นประจักษ์พยานในความทรงมีของพระองค์ มหาบริสุทธิ์ ทั้งมหาสูงส่ง ผู้ทรงครอบครอง ผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงดั้งเดิม ผู้ทรงนิรันดร์ ผู้ทรงคงอยู่ ด้วยพระองค์เอง ผู้ทรงอนุภาพในการสร้างและทำลายสิ่งต่างๆ ได้ด้วยอนุภาพของพระองค์

ถึงกว่านั้นผู้แต่งได้แทรกเนื้อหาเรื่องไว้ใ้ในบทนำนี้โดยใช้ลักษณะการแต่งของมชคดาวูด บิน อับดุลลอฮฺ อัลฟะฎอนีย์เป็นต้นแบบ กล่าวคือผู้แต่งได้กล่าวถึงความสำคัญและความประเสริฐ

ของความรู้และการศึกษาโดยการอ้างหลักฐานจากบรรดาหะดีษต่างๆซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับหนังสือมุขะฮ์ อัดฎุลาบของเชคดาวูด อัลฟะฎอนีย์ และถัดจากนั้นผู้แต่งได้กล่าวถึงการศึกษาวิชาเตหีดในเนื้อหาเกี่ยวกับการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ โดยเฉพาะคุณลักษณะของอัลลอฮ์ทั้ง 20 ประการ ตลอดจนการศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ และการศรัทธาต่อบรรดาเราะซูล ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นลักษณะเดียวกันกับหนังสือฮิดายะฮ์ อัลมูตะอัลลิม และหนังสืออัลญะวาฮิร อัลสะนะนิยะฮ์ ของเชคดาวูด อัลฟะฎอนีย์เช่นกัน จากการใช้ผู้แต่งได้เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาเตหีดในหนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นว่าปราชญ์ปิตดानीในอดีตมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับวิชาเตหีดเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าเป็นวิชาความรู้ที่จำเป็นจะต้องศึกษาและเข้าใจให้ดีก่อนที่จะไปศึกษาวิชาฟิกฮ์หรือวิชาอื่นๆ ในลำดับต่อไป

แหล่งที่มาของเนื้อหาในหนังสือ

เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัดดาวูดีย์ได้กล่าวอย่างชัดเจนในหน้าแรกของบทนำเช่นกันว่าท่านได้แปลและรวบรวมเนื้อหาจากหนังสือฟิกฮุภาษาอาหรับที่ฮิดานวมุขอับฮัซซาฟีอีย์หลายเล่มด้วยกันมาเรียบเรียงไว้ใหม่ในหนังสือมัจญละฮ์ อัลบัคร็อยนี ซึ่งมีใจความดังนี้

دان اکو هیمفونکن کفد یغدمکین ایت ستغه بارغ یغ تادافه تیاد درفدا بیراف باب
علمو فقه یغدترجمه کندي دغن بهاس کامي سفای مغمفیرکن فهمن اتس سکل
ذهن مگیکوۃ اکو اکن سورهن کران مغمارفکن منداتغی دغن ستغه درفد کبجیکن
مک اکو هیمفونکن ددالم تألیف این بیراف مسئله یغد اختصار کندي درفد بیلاغن
۲ بیراف کتاب اعتبار کندي.

แปลได้ความว่า และข้าพเจ้าได้รวบรวมเนื้อหาบางส่วนที่มีความจำเป็นจากหลายๆหมวดที่มีอยู่ในวิชาฟิกฮ์ ซึ่งข้าพเจ้าได้แปลเป็นภาษาของข้าพเจ้า(มลายู) ทั้งนี้ก็เพื่อทำให้การเข้าใจในสิ่งที่ข้าพเจ้าจะอธิบายง่ายขึ้น ด้วยความตั้งใจเพื่อเป็นคุณงามความดีข้าพเจ้าจึงได้รวบรวมประเด็นปัญหามากมายไว้ในหนังสือเล่มนี้จากตำราหลายๆเล่มที่ได้รับการยอมรับอีกด้วย

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้ามาพบว่าบรรดาหนังสือที่ผู้แต่งใช้เป็นแหล่งที่มาของเนื้อหาในหนังสือมัจญละฮ์ อัลบัคร็อยนี มีดังต่อไปนี้

1. หนังสือ “ فتح الوهاب ” (ฟัตหุ อัลวะฮะฮฺฮาบ) เขียนโดยเชคชะกะรียา อัลอัน

ศอริย์ (al-Ansari)¹²¹ ซึ่งเป็นหนังสืออธิบายเพิ่มเติมหนังสือ “ منهج الطلاب ” (มินฮะญอ อัดฎุลาบ) ของท่านเองซึ่งได้สรุปจากหนังสือ “ منهاج الطالبين ” (มินฮะญอ อัดฎุลาบีน) ของอิมาม อันนะวะวี¹²² อีกครั้งหนึ่ง และเป็นหนังสือที่สอดคล้องตามแนวมัซฮับอัสซัฟิฮีย์ที่สำคัญอีกเล่มหนึ่งที่ซุค มุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัลดาวูดีย์ได้ใช้เป็นตำราอ้างอิงในหนังสือมัจลอะฮ์ อัลบัจรียันเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ในบทที่ 7 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการประกอบพิธีหัจญ์ หน้า 68 บรรทัดที่ 9 ดังนี้ :

(باب المواقيت) این سوات باب فد میتاکن میقات حج دان عمره (برمول) باکی حج دان عمره ایت دوا میقات زمانه دان مکانی مک میقات زمانه نی نسبه باکی حج یا ایت بولن سوال دان ذو القعدة ههک فجر مالم یخ کسقوله در فد ذی الحجة مک جک احرام سسئورغ دغن حج اتو احرام مطلق فد لاین در فد بولن حج یغترسبوة جاتوه احرام احرام عمره.

แปลได้ความว่า นี่คือหมวดหนึ่งที่อธิบายเกี่ยวกับมีก๊อต¹²³ ของการประกอบพิธีหัจญ์ และอุมเราะฮ์ กล่าวคือในการประกอบพิธีหัจญ์และอุมเราะฮ์นั้นจะมีสองมีก๊อตด้วยกันคือมีก๊อตชะมานีย์ (เกี่ยวกับช่วงเวลา) และมีก๊อตมะกานีย์ (เกี่ยวกับสถานที่) ซึ่งมีก๊อตชะมานีย์ในการประกอบพิธีหัจญ์นั้นคือเดือนเซฮาวาล และซุลเกาะฮฺชะฮฺ จนถึงตอนเช้าตรู่ของวันที่สิบของเดือนซุลหิจญะฮฺ ดังนั้นถ้าหากผู้ใดครองอิหฺรอมเพื่อประกอบพิธีหัจญ์หรือครองอิหฺรอมมุญลักในเดือนอื่นนอกเหนือจากเดือนที่ได้กำหนดไว้ นั้น ถือว่าเป็นการครองอิหฺรอมเพื่อทำอุมเราะฮ์โดยปริยาย

¹²¹ ชื่อเต็มของท่านคือ ชะกะรียา อิบนู มุหัมมัด อัลดันศอริย์ ท่านเกิดเมื่อปีช.ศ.823/ค.ศ.1420 ณ เมืองสุบัยกะฮ์ ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศอิหร่าน ผลงานทางวิชาการของท่านมีมากมายด้วยกัน อาทิ หนังสือฟิถุฮ์ อัลวะฮฺฮาย ในสาขาฟิกฮ์ และศุฟุฮ์ อัลบารีย์ อะลา สะอะหะบียะฮ์ อัลบุคอรี ในสาขาหะดีษเป็นต้น ท่านเสียชีวิตเมื่อปีช.ศ.926/ค.ศ.1520 (al-Zirikli, 1993 : 3 / 46)

¹²² ชื่อจริงของท่านคือ ชะฮฺยา อิบนู ชะรอฟ อันนะวะวี ท่านเกิดเมื่อปีช.ศ.631 ณ เมืองนวะว ประเทศซีเรีย ผลงานทางวิชาการของท่านมีมากมาย อาทิ ชัรหุ สะอะหะบียะฮ์อิมามมุสลิม อัลอัซการ์ ธิบายศออลิฮีน และอัลมััจญ์ฮูฮ์เป็นต้น ท่านเสียชีวิตเมื่อปีช.ศ.676 (al-Subki, 1992 : 8 / 395)

¹²³ มีก๊อต (میقات) คือ การกำหนดระยะเวลาและสถานที่ที่แน่นอน ในการเริ่มการประกอบพิธีหัจญ์หรืออุมเราะฮ์

ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือ ฟิศหุ อลวะฮฺสาบ เล่ม 1 หน้า 136 ซึ่งเนื้อหาเดิมในหนังสือดังกล่าวคือ :

(باب المواقيت) للنسك زمانا ومكانا (زمانيتها لحج) أي للاحرام به (من) أول (شوال) إلى فجر) عيد (نحرفلو أحرمة) به أو مطلقاً (حلال في غيره انعقد) إحرامه بذلك (عمرة) .

แปลได้ความว่า หมวด ว่าด้วยมีก๊อต ในการประกอบพิธีหัจญ์นั้นจะประกอบด้วยมีก๊อตที่เกี่ยวกับช่วงเวลาและสถานที่ สำหรับช่วงเวลาในการครองอิหฺรอมเพื่อประกอบพิธีหัจญ์จะเริ่มต้นในวันที่หนึ่งของเดือนเซาวาลจนถึงเช้าตรู่ของวันอีด (วันที่สิบของเดือนซุลหิจญะฮฺ) ดังนั้น ถ้าหากผู้ใดครองอิหฺรอมเพื่อประกอบพิธีหัจญ์ในเดือนอื่นนอกเหนือจากเดือนที่ได้กำหนดไว้ นั่นถือว่าเป็นการครองอิหฺรอมเพื่อทำอุมเราะฮฺ (โดยปริยาย)

ตัวอย่างที่สอง ในบทที่ 11 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการซื้อขาย หน้า 105 บรรทัดที่ 3 ดังนี้ :

(فصل في بيان بيع الثمر والزرع وبدو صلاحهما) این سوات فصل فد میاتکن حکوم جوال بواه کایو دان فرهومأن دان پات ماسق مئکر کدوان (دان هاروس) منجوال بواه کایو کمدين در فد سوده پات مئکرن دغن نیاد شرط اتو دغن شرط کرة اتو تیغکل فد قوهنن .

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยบทบัญญัติการขายผลไม้และผลิตผลจากพืชไร่ และว่าด้วยลักษณะของผลที่สุกหรือห่าม และเป็นที่ยอมรับให้มีการขายผลไม้หลังจากที่มีลักษณะที่ชัดเจนว่า มันห่ามแล้วโดยไม่มีเงื่อนไข หรือด้วยวางเงื่อนไขว่าต้องเก็บเกี่ยวทันทีหรือคงไว้บนต้น ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือ ฟิศหุ อลวะฮฺสาบ เล่ม 1 หน้า 182 ซึ่งเนื้อหาเดิมในหนังสือดังกล่าวคือ :

(فصل) في بيان بيع الثمر والزرع وبدو صلاحهما (جا زبيع ثمر إن بدا صلاحه) و سیأ تي تفسيره (مطلقاً) أي من غير شرط (وبشرط قطعه أو إيقانه)

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยการขายผลไม้และผลิตผลจากพืชไร่ และว่าด้วยลักษณะของผลที่ถึงเวลาในการเก็บเกี่ยว อนุมัติให้ขายผลไม้ที่เริ่มสุกแล้ว (ซึ่งจะอธิบายในลำดับต่อไป) โดยไม่มีเงื่อนไข และด้วยเงื่อนไขว่าต้องเก็บเกี่ยวทันทีหรือคงไว้บนต้น

ตัวอย่างที่สาม ในบทที่ 23 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งกองมรดก หน้า 131 บรรทัดที่ 24 ดังนี้

(جك بركنتوغ دغن عين هرت فنيغكلن ايت حق سفرت زكاة دان كادين
 دان سهيا يغ ملوكان کران بركنتوغ ارش جنايه فد ليهيرن دان مبيع افبيل
 ماتي مشتريين مفلس اي)

แปลได้ความว่า ถ้าหากมีสิทธิอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกองมรดก (ซึ่งเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ที่สามารถยึดหน่วงทรัพย์สินของผู้ตายได้) เช่นชะกาด จำนำจำนอง ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากทาสของเจ้ามรดก ไปประทุษร้ายผู้อื่น และเจ้าหนี้ผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินที่ผู้ตายกลายเป็นผู้ล้มละลาย ในขณะที่ยังค้างชำระในทรัพย์สินที่ได้ซื้อไป

ประโยชน์ข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือ ฟิดหุ อัลวะฮูฮาบ เล่ม 2 หน้า 2 ซึ่งเนื้อหาเดิมในหนังสือดังกล่าวคือ :

(والعين التي تعلق بها حق كزكاة أي كمال وجبت فيه لأنه كالمرهون بها
 وجان لتعلق ارش الجناية برقبته ومرهون لتعلق دين المرتهن به وما أي
 ومبيع مات مشتريه مفلساً بئمنه)

แปลได้ความว่า และสิทธิที่เกี่ยวข้องกับกองมรดกเช่นชะกาด ซึ่งหมายถึงทรัพย์สินที่เป็นหน้าที่ของผู้ตายต้องจ่ายหรือทรัพย์สินที่ผู้ตายได้จำนำจำนองซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้รับจำนำหรือจำนอง และค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากทาสของผู้ตายกระทำประทุษร้ายต่อผู้อื่น อีกทั้งสิทธิของเจ้าหนี้ในกรณีที่ผู้ตายกลายเป็นผู้ล้มละลายในขณะที่ยังค้างชำระในทรัพย์สินที่ได้ซื้อไป

2. หนังสือ “ حاشية الباجوري ” (หาชิยะฮุ อัลบาจูรี) เขียนโดยเชคอิบรอฮีม อิบนู มุหัมมัด อัลบาจูรี (al-Bajuri)¹²⁴ ซึ่งเป็นหนังสือที่อธิบายเพิ่มเติมจากคำอธิบายที่ยังไม่สมบูรณ์ของเชคอิบนู กอสิม อัลฆะชะซี¹²⁵ ที่ได้ทำการอธิบายเนื้อหาหรือมะดัน (متن) ของอัลกอฎีย์อะบี ชุญาอ¹²⁶ พลัสเขาเหล่านั้น ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการรวบรวมหนังสือสามเล่มมาเป็นหนังสือเล่มเดียวกันคือ มะดันอะบีชญาอหรือมะดัน อัลฆะชะซี วัตถุประสงค์กรับของอัลกอฎีย์ อะบีชญาอ หนังสืออธิบายมะดันอะบีชญาอของอิบนู กอสิม อัลฆะชะซี และหนังสือ หาชิยะฮุ อัลบาจูรี ของเชคอิบรอฮีม อัลบาจูรีนั่นเอง และจากตัวอย่างบางส่วนในหนังสือมัจลอะฮ์ อัลบัจรอฮ์นที่เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัลคาวูดี ได้แปลและเรียบเรียงไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ในบทที่ 1 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำความสะอาดหรืออัญญาฮาระฮุ หน้า 14 บรรทัดที่ 24 ดังนี้

(فصل في ذكر شيء من الأعيان المتنجسة وما يظهر منها بالدباغ وما لا يظهر منها)
 این سوات فصل فدا مياتكن سسوات در فد عین یغ متجس دان بارغ یغسوچی
 درفدان دغن د سامقندي دان بارغ یغتیا د سوچی درفدان (برمول) کولیه بغکی
 سکلین سوچی دغن سامقندي سماء بغکی بناتغ یغ دماکندي دان لاینش .

แปลได้ความว่า *ตอน ว่าด้วยสิ่งที่ถูกนะญิส(สิ่งสกปรก) ซึ่งบางชนิดก็สามารถทำให้สะอาดได้และบางชนิดก็ไม่สามารถทำให้สะอาดได้ด้วยการฟอก ดังนั้นหนังสือตัวทุกชนิดสามารถ*

¹²⁴ ท่านเกิดเมื่อปี.ศ.1198/ค.ศ.1784ที่เมืองอัลบาจูร์ในประเทศอียิปต์ ท่านเริ่มดำเนินการศึกษาที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ และท่านก็ได้เป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ในเวลาต่อมา ผลงานทางวิชาการของท่านมีมากมายด้วยกันเช่น หาชิยะฮุ อัลบาจูรี อะลา อิบนิ กอสิม อัลฆะชะซี ตะหุกกี อัลฆะกออม และหาชิยะฮุ อะลา ลุมมิ อัลบะรอฮีน วัล อะกออิดเป็นต้น ท่านเสียชีวิตเมื่อปี.ศ.1277/ค.ศ.1860 (al-zirikli,1993 : 1/71)

¹²⁵ ชื่อเดิมของท่านคือมุหัมมัด อิบนู กอสิม อัลฆะชะซีเกิดที่เมืองฆอซซะฮ์ ประเทศปาเลสไตน์ เมื่อปี.ศ.859/ค.ศ.1455 ท่านเติบโตและเริ่มศึกษาที่บ้านเกิดและหลังจากนั้นท่านเดินทางมาศึกษาต่อที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ ซึ่งต่อมาท่านก็ได้เข้าทำงานที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ผลงานทางวิชาการของท่านมีหลายเล่มด้วยกันเช่น ฟัตหุ อัลฆะริบ หาชิยะฮุ อะลา ชัรหิ อัดดีศรีฟ และ หะวาซี อะลา หาชิยะฮุ เกาะยาลีย์เป็นต้น ท่านเสียชีวิตเมื่อปี.ศ.918/ค.ศ.1512 (al-Zirikli,1993 : 7/5)

¹²⁶ ชื่อจริงของท่านคืออะหมัด อิบนู อัลหุสَيْن เป็นอุละมาอ์สังกัดมัซฮับอัชชะฟีอี ท่านเกิดเมื่อปี.ศ.533/ค.ศ.1138 ผลงานทางวิชาการของท่านมีดังนี้ อัดดีกริบ หรือเป็นที่รู้จักคือมะดัน อะบีชญาอ และซัรหุ อิกนาอู อัลมาวีดี ท่านเสียชีวิตเมื่อปี.ศ.593/ค.ศ.1197 (al-Zirikli,1993 : 1/116)

ทำให้สะอาดด้วยการฟอก ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นหนังของซากสัตว์ที่อนุมัติและอื่นๆ (ไม่อนุมัติให้รับประทานเนื้อได้)

ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือหาซียะฮ์ อัลบาญูรีย์เล่มที่ 1 หน้า 43 ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

فصل: في ذكر شيء من الأعيان المنتجسة ، وما يطهر منها بالدباغ ، وما لا يطهر (وجلود الميتة) كلها (تطهر بالدباغ) سواء في ذلك ميتة مأكول اللحم وغيره .

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยสิ่งที่เป็นนะญิส(สิ่งสกปรก) ซึ่งบางชนิดก็สามารถทำให้สะอาดได้และบางชนิดก็ไม่สามารถทำให้สะอาดได้ด้วยการฟอก ดังนั้นหนังสัตว์ทุกชนิดสามารถทำให้สะอาดด้วยการฟอก ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นหนังของซากสัตว์ที่อนุมัติและอื่นๆ (ไม่อนุมัติให้รับประทานเนื้อได้)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้แต่งคือเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัลดาวูดีย์ ได้นำเอาเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือดังกล่าวแปลเป็นภาษามลายูด้วยความพิถีพิถันและชัดเจนตามหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ อีกทั้งยังได้อ้างข้อความเดิมของหนังสือดังกล่าวในประโยคแรกที่เป็นภาษาอาหรับอีกด้วย ซึ่งถือเป็นลักษณะหนึ่งในการแต่งหนังสือของปราชญ์ปัตตานีในอดีต สำหรับรายละเอียดในเนื้อหาข้างต้นจะเกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้สามารถนำเอาหนังของซากสัตว์ทุกชนิดทั้งที่อนุมัติและไม่อนุมัติรับประทานเนื้อได้มาทำให้สะอาดและสามารถใช้ประโยชน์ได้ด้วยวิธีการฟอก แต่ทั้งนี้ยกเว้นหนังสุนัขและสุกรถึงแม้จะใช้วิธีการฟอกก็ไม่สามารถทำให้สะอาดได้

ตัวอย่างที่สอง ในบทที่ 1 หน้า 15 บรรทัดที่ 6 ดังนี้

(فصل) اين سوات فصل فد مياتكن بارغ يغ حرام استعمال درفد بجان دان بارغ يغ تياد حرام (دان حرام) اتس لاکي دان لاین استعمال سسوات درفد بجان امس اتو فیرق فد ماکن دان مینوم دان لاین.

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยการใช้ภาชนะบางชนิดเป็นที่ต้องห้ามและบางชนิดเป็นที่อนุมัติ กล่าวคือเป็นที่ต้องห้ามสำหรับบุรุษเพศและบุคคลอื่นๆ ใช้ภาชนะที่ทำมาจากทองคำหรือเงิน ทั้งในการรับประทานและการดื่มและอื่นๆ

ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือหาซียะฮฺ อัลบาญรีย์เล่มที่ 1 หน้า 46 ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

فصل : في بيان ما يحرم استعما له من الأواني ، وما يجوز ، وبدأ بالأول فقال: (ولا يجوز) في غير ضرورة لرجل أو امرأة (استعمال) شيء من (أواني الذهب والفضة) لا في أكل ولا في شرب ولا غيرهما .

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยการใช้ภาชนะบางชนิดเป็นที่ต้องห้ามและบางชนิดเป็นที่อนุมัติ เริ่มด้วยประการแรกคือ ไม่อนุมัติให้บุรุษหรือสตรีใช้ภาชนะที่ทำมาจากทองคำหรือเงิน ในภาวะที่ไม่จำเป็น ทั้งในการรับประทานและการดื่มและอื่นๆ

จากตัวอย่างที่สองนี้ก็เป็นเนื้อหาอีกส่วนหนึ่งที่ผู้แต่งได้แปลและสรุปจากหนังสือเล่มเดียวกัน ซึ่งอาจจะแตกต่างจากตัวอย่างแรกในบางประการเช่น ผู้แต่งมิได้อ้างข้อความเดิมที่เป็นภาษาอาหรับในประโยคแรก และประการต่อมาคือผู้แต่งมิได้ทำการแปลในบางประโยคหรือคำ (ตามที่ผู้วิจัยขีดเส้นใต้ไว้) ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าผู้แต่งใช้วิธีการแปลในลักษณะสรุปเฉพาะสาระสำคัญ ที่เกี่ยวกับการใช้ภาชนะบางชนิดที่เป็นสิ่งต้องห้ามและบางชนิดเป็นสิ่งที่อนุมัติ โดยได้ข้ามประโยคที่ว่า

وبدأ بالأول فقال... في غير ضرورة ซึ่งเป็นคำอธิบายเพิ่มเติมของเชคอิบนุ กอลิม อัลฆอซซีซีย์ ที่ขาดไปถึงอะปฺรูฎฮาอฺ ด้วยการกล่าวว่า “และท่านก็เริ่มด้วยประการแรกคือ” และอีกประโยคถัดมาหมายความว่า “ในภาวะที่ไม่มีความจำเป็น” ซึ่งทั้งสองประโยคนี้มิใช่เป็นสาระสำคัญในเนื้อหา ทั้งนี้เนื่องจากประโยคแรกเป็นการบอกกล่าวไม่ได้เกี่ยวกับเนื้อหาแต่อย่างใด และประโยคที่สองถึงแม้ไม่มีการกล่าวถึงก็เป็นที่เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับบุรุษและสตรีในการใช้ภาชนะที่ทำมาจากทองคำหรือเงินในภาวะปกติและแน่นอนย่อมเป็นที่อนุมัติในภาวะที่มีความจำเป็น และสำหรับคำว่า أمرأة แปลว่า สตรีเพศ ในข้อความเดิมซึ่งผู้แต่งมิได้แปลแต่ใช้คำอื่นแทนคือคำว่า บุคคลอื่นๆ ทั้งนี้ก็เพราะว่าผู้แต่งต้องการอธิบายให้เห็นว่านอกจากบุรุษเพศแล้วมิใช่มีเฉพาะสตรี

เทศเท่านั้น แต่จะรวมถึงบุคคลที่มีสองเทศที่เรียกว่า *คุนยา* (كنى) อีกด้วย ซึ่งเป็นความหมายที่สอดคล้องกับคำอธิบายของเชคอิบรอฮีม อัลบาญรีย์ในหนังสือดังกล่าวด้วยเช่นกัน นอกจากนั้น ในประโยคสุดท้ายของเนื้อหาข้างต้นสามารถสังเกตเห็นได้ว่าผู้แต่งได้ยึดหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับในการแปลอย่างเคร่งครัด กล่าวคือผู้แต่งได้ใช้คำสันธาน “*ان*” (คาน) ในภาษามลาญ ซึ่งแปลว่า “และ” ตามประโยคในภาษาอาหรับที่ใช้อักษร *و* (วาว) เชื่อมกับทุกๆ คำ ซึ่งในความเป็นจริงตามหลักไวยากรณ์ทั้งภาษาไทยและมลาญแล้วถ้ามีการเชื่อมกันหลายๆ คำก็จะใช้การวรรค และใช้คำเชื่อมในคำสุดท้ายเท่านั้น ดังนี้ ในการรับประทาน การดื่มและอื่นๆ ดังนั้นลักษณะดังกล่าวนี้ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งของการประพันธ์ที่เป็นที่นิยมกันของปราชญ์มุสลิมในอดีต

ตัวอย่างที่สาม ในบทที่ 2 หน้า 35 บรรทัดที่ 22 ดังนี้

(فصل في عدد مبطلات الصلاة ، اين سوات فصل فد مياتكن بيلاغن ٢ فركارا
 يغ ممبطلكن سمبيغ ، برمولى يغ ممبطلكن سمبيغ ايت سبلس فركارا دان يغ لبيه
 درفدان هندقله دتنتوتكندي فدكتاب يغ فنجغ ، فرتام بركات ٢ دغن سغهاج سرت
 دكتهوي اكن حرامن دان كتهوي اكن ديرين ددالم سمبيغ)

แปลได้ความว่า ตอน ว่าด้วยสิ่งที่ทำให้การละหมาดเป็นโมฆะ ซึ่งมีทั้งหมด 11 ประการ และในรายละเอียดที่นอกเหนือจากนี้ก็ขอให้ศึกษาในตำราอื่นที่มีรายละเอียดมากกว่า ประการแรกคือการพูด โดยเจตนา ประกอบกับผู้พูดรู้ว่าเป็นสิ่งต้องห้ามและรู้ว่าตนกำลังละหมาดอยู่

ประโยคข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือฮาซิชะฮ์ อัลบาญรีย์เล่มที่ 1 หน้า 190-191 ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

(فصل ، في عدد مبطلات الصلاة ، والذي يبطل به الصلاة أحد عشر شيئاً :
 الكلام العمد ، أي مع العلم بالتحريم وبأنه في الصلاة)

แปลได้ความว่า ตอน ที่ว่าด้วยสิ่งที่ทำให้การละหมาดเป็นโมฆะ ซึ่งมีทั้งหมด 11 ประการ ประการแรกคือการพูด โดยเจตนา ประกอบกับผู้พูดรู้ว่าเป็นสิ่งต้องห้ามและยังรู้อีกว่าตนกำลังละหมาดอยู่

3. หนังสือ “ **التجريد لنفع العبيد** ” (อัดตั้งญีรฺคุ ลินฟอ อัดอะบีค) หรือเป็นที่รู้จักกันว่าหนังสือ “ **حاشية البجيرمي** ” (หาซียะฮฺ อัลญูญัยรียฺ) เขียนโดยเชคสุลัยมาน อัลญูญัยรียฺ (al-Bujairimi)¹²⁷ ซึ่งเป็นหนังสือที่อธิบายเพิ่มเติมในหนังสือ “ **منهج الطلاب** ” (มินฮะญฺ อัดคุดลาบ) ของเชคชะกะริยา อัลอันศอรียฺ หนังสือเล่มนี้ถือว่าเป็นหนังสือฟิกฮ์อีกเล่มหนึ่งที่บรรดาปราชญ์ปิตาคนีในอดีตให้ความสำคัญ เช่นเดียวกับเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัดดาวูดีซฺ ที่ได้นำเอาเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือเล่มนี้มารวบรวมไว้ในหนังสือมัจลอะฮฺ อัลบัคร์ริฮฺนฺ ของท่าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ในบทที่ 2 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการละหมาด หน้า 44 ในเชิงอรรถหมายเลข 2 ดังนี้

(قوله دهارفكن دافة حاجتن فد تيف ٢ وقت مك دكهندق دغن تيف وقت ايت ماس يغ تيام مموتسكن سفر سفرت سهارى اتو دوا هارى اتو تيك هارى مك تيام دكهندق دغن تيف وقت ايت تيف ٢ لحظة)

แปลได้ความว่า ในการเดินทางนั้นขอให้ผู้เดินทางตั้งเจตนาอยู่ทุกๆเวลาว่ามีธุระจำเป็นที่จะต้องคำนึงการ และตลอดเวลาในที่นี้ก็หมายถึงระยะเวลาที่ไม่ทำให้การเดินทางสิ้นสุดลงเช่น หนึ่งวัน สองวัน หรือสามวัน และทั้งนี้มิได้หมายความว่าทุกๆเวลานั้นคือทุกๆวินาที

ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งในหนังสือหาซียะฮฺ อัลญูญัยรียฺในเล่มที่ 1 หน้า 355 บรรทัดที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาเดิม ดังนี้

(وقوله كل وقت مراده مدة لا تقطع السفر كيوم أو يومين أو ثلاثة فليس المراد بكل وقت كل لحظة)

แปลได้ความว่า และคำกล่าวที่ว่า ทุกๆเวลานั้น หมายถึงช่วงเวลาที่ไม่ทำให้การเดินทางสิ้นสุดลง เช่น หนึ่งวัน สองวัน หรือสามวัน และทั้งนี้มิได้หมายความว่าทุกๆเวลานั้นคือทุกๆวินาที

¹²⁷ ชื่อเต็มของท่านคือสุลัยมาน อิบนุ มุหัมมัด อัลญูญัยรียฺ เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 1131/ ค.ศ.1719 ท่านเป็นนักกฎหมายอิสลามชาวอิรักที่มีชื่อเสียง ผลงานของท่านที่โดดเด่นคือหาซียะฮฺ อัลญูญัยรียฺและศุหุฟะฮฺ อัลหะบีบ ท่านเสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 1221/ค.ศ. 1806 (ดู al-Zirikli,1993 : 3 /133)

ตัวอย่างที่สอง ในบทที่ 5 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการถือศีลอดหน้า 61 ในเชิงอรรถ
หมายเลข 3 ดังนี้

(أو ثبوتها عند حاكم ولا بد أن يقول الحاكم ثبت عندي هلال رمضان أو حكمت
بثبوت هلال رمضان والا لم يجب الصوم)

แปลได้ความว่า หรือได้รับการยืนยันว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวจากคนของฮากิม
ซึ่งฮากิมจะต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าได้รับการยืนยันว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะ
มะฎอนแล้ว หรือข้าพเจ้าขอตัดสินว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะมะฎอนแล้ว ถ้า
หากไม่เป็นไปตามนั้นก็ถือว่ายังไม่ต้องถือศีลอด

ข้อความข้างต้นเป็นข้อความเดียวกับในหนังสือหาซียะฮ์ อัลบุชชะรีมีฮ์ ในเล่มที่ 2 หน้า
64 บรรทัดที่ 29 ซึ่งมีข้อความดังนี้

(أو ثبوتها عند حاكم ولا بد أن يقول الحاكم ثبت عندي هلال رمضان أو حكمت
بثبوت هلال رمضان والا لم يجب الصوم)

แปลได้ความว่า หรือได้รับการยืนยันว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวจากคนของฮากิม
ซึ่งฮากิมจะต้องกล่าวว่า ข้าพเจ้าได้รับการยืนยันว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะ
มะฎอนแล้ว หรือข้าพเจ้าขอตัดสินว่า ได้มีการมองเห็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะมะฎอนแล้ว ถ้า
หากไม่เป็นไปตามนั้นก็ถือว่ายังไม่ต้องถือศีลอด

จากทั้งสองตัวอย่างดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้ว่าในการคัดลอกเนื้อหาในหนังสือหาซียะฮ์
อัลบุชชะรีมีฮ์นั้น บางครั้งผู้แต่งก็ได้มีการแปลและสรุปเป็นภาษามลายูดังเช่นตัวอย่างแรก และ
บางครั้งผู้แต่งก็คัดลอกเป็นภาษาอาหรับ และเนื้อหาดังกล่าวผู้แต่งก็จะเขียนในลักษณะการอธิบาย
เพิ่มเติมของผู้แต่งเองไว้ในเชิงอรรถ

ตัวอย่างที่สาม ในเชิงอรรถหมายเลข 2 หน้า 102 ในหนังสือมัฎละฮ์ อัลบัครียอน์
ดังนี้

(قوله :كران تقصير اي ارتين دغن كتياد أن د چوباكندي دان د تياكن درفدان
دان دامبيل درفد تعليل ايت بهواسن جكالو اداله كدوان فد تمفة يغ تياك اد سسوات

فدان در فد بارغ بیغ دبواة فرچوبان دغندي نسجای ثابتله خیار دان تیاد ای
دکهندقی کران دمکین ایت نادر مک تیاد دتیلیک کفدان)

แปลได้ความว่า คำกล่าวที่ว่า เนื่องจากเป็นความบกพร่องของเขา(ผู้ซื้อ) หมายความว่า ไม่มีการทดสอบและสอบถามจากเขา(ผู้ขาย) ดังนั้นหากยึดเหตุผลดังกล่าวนี้ก็หมายความว่าถ้าหาก เขาทั้งสอง(ผู้ซื้อและผู้ขาย) อยู่ในสถานที่ที่ปราศจากสินค้าดังกล่าว เพื่อสามารถทำการทดสอบได้ ด้วยแล้ว แน่นอนเขา (ผู้ซื้อ) ก็จะมีสิทธิในการบอกยกเลิกสัญญาซื้อขาย (อันมาจากเนื่องจากสินค้า มีตำหนิ) ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไม่ต้องการและไม่คาดคิด จึงมิได้พิจารณาเหตุผลดังกล่าว(อย่างถี่ถ้วน)

ซึ่งจะตรงกับข้อความ ในหนังสือหาซียะฮ์ อัลบุนญัยรียัย ในเล่มที่ 2 หน้า 247 บรรทัดที่ 17 ดังนี้

(قوله: لتقصير المشتري بعدم امتحانه، ربما يؤخذ من التعليل أنهما لو كانا بمحل لا شيء فيه مما يمتحن به ثبوت الخيار وليس مراداً لأن ذلك نادر فلا نظر إليه)

แปลได้ความว่า คำกล่าวที่ว่า เนื่องจากเป็นความบกพร่องของผู้ซื้อที่ไม่มีการทดสอบ ดังนั้นหากยึดเหตุผลดังกล่าวนี้ก็หมายความว่าถ้าหากเขาทั้งสอง(ผู้ซื้อและผู้ขาย) อยู่ในสถานที่ที่ ปราศจากสินค้าดังกล่าว เพื่อสามารถทำการทดสอบได้ด้วยแล้ว แน่นอนเขา (ผู้ซื้อ) ก็จะมีสิทธิใน การบอกยกเลิกสัญญาซื้อขาย (อันมาจากเนื่องจากสินค้ามีตำหนิ) ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาไม่ต้องการและไม่ คาดคิด จึงมิได้พิจารณาเหตุผลดังกล่าว (อย่างถี่ถ้วน)

จากตัวอย่างที่สามข้างต้นเป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิในการบอกยกเลิกสัญญาซื้อขายอัน นเนื่องมาจากสินค้ามีความบกพร่องหรือตำหนิ ซึ่งจากดังอย่างข้างต้นเป็นการซื้อขายทาสที่ผู้ขายได้ พรมน้ำหมึกที่เสื้อของทาสเพื่อให้ผู้ซื้อคิดว่าทาสดังกล่าวสามารถเขียนหนังสือได้ ถ้าหากผู้ซื้อไม่มื การทดสอบทาสหรือถามผู้ขายก่อนในขณะที่สามารถจะกระทำได้ ผู้ซื้อก็ไม่สามารถบอกเลิก สัญญาซื้อขายหากรู้ความจริงภายหลังว่าทาสดังกล่าวไม่สามารถเขียนหนังสือได้เพราะถือว่าเป็น ความบกพร่องของผู้ซื้อเอง เว้นแต่ในขณะที่มีการทำสัญญาซื้อขายอยู่นั้นผู้ขายมิได้นำทาสมาด้วย ผู้ซื้อจึงมีสิทธิบอกยกเลิกสัญญาหากสิ่งทำไปรอกฎในภายหลังขัดแย้งกับความเป็นจริง

4. หนังสือ “ سبيل المهتدين ” (สะบีล อัดมุฮตะดีน) เขียนโดยเชคมุหัมมัดอัรซัด บิน อับดุลลอฮ์ อัลบันญารี (al-Banjari)¹²⁸ ซึ่งเป็นหนังสือฟิกฮภาษามลายูที่มีความสำคัญและได้รับการยอมรับในหมู่ปราชญ์ปิตคานีในอดีตและนักวิชาการอิสลามในปัจจุบันอีกเล่มหนึ่ง เช่นเดียวกับเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัลดาวดีซ ที่ได้นำเอาเนื้อหาบางส่วนในหนังสือเล่มนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง ปรากฏในเชิงอรรถหมายเลข 2 ในหน้า 23 ดังนี้

(دان تله اجماع سكلين علماء اتس بهواسن تيمم ايت ترتتو اي فد موکا دان دوا
تاغن جوا دان جك تيمم درفد حدث بسر سكاليفون)

แปลได้ความว่า *และบรรดาอุละมาอ์ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าอวัยวะที่จะต้องตะยัมมุมนั้นคือ ใบหน้าและมือทั้งสองข้างเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นการตะยัมมุมนในกรณีชำระหะคัยใหญ่ ก็ตาม*
ข้อความข้างต้นเป็นข้อความเดียวกับในหนังสือสะบีล อัดมุฮตะดีนที่ปรากฏในเล่มที่ 1 หน้า 113 ถึง 114 ซึ่งมีข้อความดังนี้

(دان اجماع سكلين علماء اتس بهواسن تيمم ايت ترتتو اي فد موکا دان دوا
تاغن جوا دان جك ادا تيمم ايت درفد حدث بسر سكاليفون)

แปลได้ความว่า *และบรรดาอุละมาอ์ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าอวัยวะที่จะต้องตะยัมมุมนั้นคือ ใบหน้าและมือทั้งสองข้างเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นการตะยัมมุมนในกรณีชำระหะคัยใหญ่ ก็ตาม*

ตัวอย่างที่สอง ในเชิงอรรถหมายเลข 1 หน้า 39 ในหนังสือมัฎละอู อัลบัตร์รียน

(قوله سنة ضحى کران نبی صلی الله علیه وسلم اداله اي سمبهیغ ضحی دلافن
رکعة ممبری سلام اي درفد تیف ۲ دوارکعة دان سنة دباچ فد رکعة یغ فرتام
کمدین درفد فاتحة سورة الشمس دان فد رکعة یغ کدوا سورة والضحی)

¹²⁸ ดูชีวประวัติของท่านในหน้า 26 ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

¹²⁹ การตะยัมมุมน คือการใช้ฝ่ามือที่สะอาดแทนน้ำในการชำระหะคัยในกรณีที่ไม่มีน้ำและมีเหตุจำเป็นอื่นๆ ซึ่งมีวิธีคือแตะฝ่ามือด้วยฝ่ามือทั้งสองข้างหลังจากนั้นลูบใบหน้าและลูบมือข้างขวาและข้างซ้าย

แปลได้ความว่า การละหมาดสุนัตกุษาที่ดีที่สุดคือแปดร็อกอะฮฺ ทั้งนี้ เนื่องจากท่านนบี (คือลัลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) ละหมาดกุษาแปดร็อกอะฮฺ และท่านให้สลามทุกๆสองร็อกอะฮฺ อีก ทั้งสุนัตอ่านในร็อกอะฮฺแรกหลังจากอ่านสุเราะฮฺอัลฟาติหะฮฺ ด้วยสุเราะฮฺอัซหัมซฺ และในร็อกอะฮฺ ที่สองด้วยสุเราะฮฺอิญชฺฮา

ซึ่งจะตรงกับข้อความ ในหนังสือ ตะบีตุ อลุมุตะดิน เล่มที่ 2 หน้า 14 ดังนี้

(دان سنة ، هندقله د كركاكن اي دو ا ۲ ركعة سات سلام كارن نبي صلى الله عليه وسلم أداله اي سمبهيتغ ضحى دولافن ركعة يغفرتام كمدین در فد فاتحة سورة الشمس دان فد ركعة يغكدوا سورة الضحى)

แปลได้ความว่า และสุนัตให้มีการละหมาดสองร็อกอะฮฺด้วยหนึ่งสลาม ทั้งนี้ เนื่องจากท่านนบี (คือลัลลอฮฺอะลัยฮิอะสลัม) ละหมาดกุษาแปดร็อกอะฮฺ ในร็อกอะฮฺแรก หลังจากอ่านสุเราะฮฺอัลฟาติหะฮฺ ด้วยสุเราะฮฺอัซหัมซฺ และในร็อกอะฮฺที่สองด้วยสุเราะฮฺอิญชฺฮา

ตัวอย่างที่สาม ในเชิงอรรถหมายเลข 11 หน้า 49 ในหนังสือมัฏละอู อัลบัตร็อยน์ ดังนี้

(دان فواس تيك هاري ، يآيت تيك هاري بر تورة ۲ دهولو در فد فر كي كفادغ)
 دان سهاري يآيت يتغ كامفت تتكل فر كي كفادغ)

แปลได้ความว่า หนึ่งในสิ่งที่ควรกระทำก่อนวันที่จะไปละหมาดขอฝนที่สนามนั้นคือ การถือศีลอดสามวัน กล่าวคือสามวันติดต่อกัน และถือศีลอดอีกหนึ่งวันเป็นวันที่สี่คือวันที่จะออกไปที่สนาม

ซึ่งจะตรงกับข้อความ ในหนังสือ ตะบีตุ อลุมุตะดิน เล่มที่ 2 หน้า 58 ดังนี้

(يآيت تيك هاري بر تورت ۲ دهول در فد فر كي كفادغ دان سهاري يآيت يتغ)
 كامفت تتكل فر كي كفادغ)

แปลได้ความว่า หนึ่งในสิ่งที่ควรกระทำก่อนวันที่จะไปละหมาดของฝนที่สนามนั้นคือ การถือศีลอดสามวัน กล่าวคือสามวันติดต่อกัน และถือศีลอดอีกหนึ่งวันเป็นวันที่สี่คือวันที่จะออกไปที่สนาม

5. หนังสือ “ نهاية المحتاج ” (นิฮาเยฮุ อัจลุมุหุดาญญ์) เขียนโดยเชคอิรรัมลีย์ (al-Ramli)¹³⁰ ซึ่งเป็นหนังสือที่อธิบายเพิ่มเติมในหนังสือมินฮาญ อัจฎอฎิบีนของอิมามอันนะวะวีซี และถือได้ว่าเป็นหนังสือฟิกฮตามแนวมัซฮับฮันฟีลีที่มีความสำคัญอีกเล่มหนึ่งที่บรรดาปราชญ์ ปิตานีในอดีตได้ใช้เป็นแหล่งอ้างอิงหลักในการแต่งหนังสือฟิกฮ และเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัคคาฎีย์ก็ได้นำเอาเนื้อหาของบางส่วนของหนังสือเล่มนี้มาอ้างในหนังสือมัจญลอะฮ์ อัลบัคร์ร็อษน์ของท่าน เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในบทที่ 11 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการซื้อขาย หน้า 91 บรรทัดที่ 27 ดังนี้ :

(دان جك) بركات بايع اكو جو الكنديكو اكن اين دغن سريبو دان اين دغن سراتوس دان دترىما اوله مشتري اكن ساله سوات درفد كدوان دغن عين فدان تردد دان يغ اوجهن تباد صح اي کران تباد مطابقه ايجاب باكي قبولن دان تباد دتيليك كفد بهواسن تيف ۲ درفد كدوان ايت عقد يغ اسيع دغن سنديرين .

แปลได้ความว่า ถ้าหากผู้ขายกล่าวว่า ข้าพเจ้าขายสิ่งของชิ้นนี้ให้แก่ท่านในราคาหนึ่งพันและสิ่งของชิ้นนั้นในราคาหนึ่งร้อย โดยผู้ซื้อได้กล่าวคำสนองรับหนึ่งในสองนั้นมีทัศนะที่แตกต่างกัน แต่ทัศนะที่ถูกต้องคือเป็นการซื้อขายที่เป็นโมฆะ ทั้งนี้เนื่องจากว่าคำเสนอของผู้ขายกับคำสนองของผู้ซื้อนั้น ไม่สอดคล้องกันระหว่างคำเสนอกับคำสนอง และไม่ถือว่าเป็นการกล่าวคนละครั้งกัน

ประโยคข้างต้นเป็นคำกล่าวของเชคอิรรัมลีย์ในหนังสือนิฮาเยฮุ อัจลุมุหุดาญญ์ เล่ม 3 หน้า 384 ซึ่งเนื้อหาเดิมในหนังสือดังกล่าวคือ :

¹³⁰ ชื่อจริงของท่านคือ มุหัมมัด อิบน์ อะหฺมัด อิรรัมลีย์ ท่านเกิดเมื่อปี.ศ.919/ค.ศ.1513 ณ เมืองอิรรัมละฮ์ ประเทศอียิปต์ เนื่องจากท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านฟิกฮท่านจึงได้รับฉายาว่า “ อัซซาฟีอัคคะมะมฺร ” (الشافعي الصغير) หมายความว่าอิมามฮาฟีอีฮ์เล็ก ผลงานทางด้านการศึกษาของท่านมีมากมาย อาทิ อุมมะฮ์ อิรเราะบิฮ์ และ นิฮาเยฮุ อัจลุมุหุดาญญ์ เป็นต้น ท่านเสียชีวิตเมื่อปี.ศ.1004/ค.ศ.1596 (ดู al-Zirikli , 1993:6/7)

وفي بعثك هذا بألف وهذه بمائة وقبل أحدهما بعينه تردد ، والأوجه عدم الصحة
لانقاء مطابقة الإيجاب للقبول ولا نظر إلى أن كلا عقد مستقل.

แปลได้ความว่า และในกรณีที่ผู้ขายกล่าวว่า ข้าพเจ้าขายสิ่งของชิ้นนี้ให้แก่ท่านในราคา
หนึ่งพันและสิ่งของชิ้นนั้นในราคาหนึ่งร้อย โดยผู้ซื้อได้กล่าวคำเสนอรับหนึ่งในสองนั้นมีลักษณะที่
แตกต่างกัน แต่ลักษณะที่ถูกต้องคือเป็นการซื้อขายที่เป็นโมฆะ ทั้งนี้เนื่องจากว่าคำเสนอของผู้ขาย
กับคำเสนอของผู้ซื้อนั้น ไม่สอดคล้องกันระหว่างคำเสนอกับคำสนอง และไม่ถือว่าเป็นการกล่าว
คนละครั้งกัน

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัคควาดีซึ ได้ทำการอธิบาย
เพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังเช่นในเนื้อหาเดิมที่เป็นภาษาอาหรับมิได้ระบุว่าประ โยค
แรกเป็นคำกล่าวของใครและประ โยคถัดมานั้นใครเป็นผู้กล่าวตอบรับ ซึ่งท่านเชคมุหัมมัด บิน อิส
มาอิล อัคควาดีซึได้ระบุไว้ชัดเจนโดยเพิ่มคำในประ โยคแรกว่า “باع” แปลว่า “ผู้ขาย” และ
ในประ โยคที่สองว่า “مشتري” แปลว่า “ผู้ซื้อ” ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น

นอกจากหนังสือฟิกฮ์ทั้งห้าเล่มตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล
อัคควาดีซึ ยังได้นำเอาเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือหะดีษอีกด้วย ดังนี้

1. หนังสือ “الذخائر” (อัลอัชการ) เป็นหนังสือที่อิมามอันนะวะวีได้รวบรวมหะ
ดีษต่างๆที่เกี่ยวกับบทบัญญัติฟิกฮ์และบทขอพรต่างๆ ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้ในการอ้างอิงของบรรดา
ปราชญ์ที่ติดตามในอดีต และเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัคควาดีซึ ก็ได้อ้างอิงบางส่วนในหนังสือมัจ
ละอู อัลบัครียอน์ ดังตัวอย่างในหน้า 139 ดังนี้

(دان ميبوة اوله امام نووي ددالم انكار تله اجماع علماء اتس بهوا دعاء باقي
سكل ميت ممبري منفة اكن مريكنيت دان سمفي اكن مريكنيت فهلاتن)

แปลได้ความว่า และอิมามนะวะวีได้กล่าวในหนังสืออัลอัชการว่า บรรดาอุละมาอ์ได้
มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า การขอพรเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายนั้น ทำให้เกิดคุณประ โยชน์แก่ผู้ตาย
และผลบุญเหล่านั้นก็จะถูกส่งถึงพวกเขาด้วย

ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งจากหนังสืออัลอัชการในหมวดเกี่ยวกับสิ่งที่สามารถอุทิศ
ส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายจากบุคคลอื่น¹³¹ ซึ่งมีเนื้อหาเดิมดังนี้

¹³¹ ดู หนังสือ อัลอัชการ ของอิมามอันนะวะวี หน้า 240

(أجمع العلماء على أن الدعاء للآموات ينفعهم و يصلهم ثوابه)

แปลได้ความว่า บรรดาอุลละมาอ์มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า การขอพรให้แก่ผู้ตายนั้น จะเป็นคุณประโยชน์สำหรับพวกเขาและผลบุญในการขอพรก็จะถูกส่งถึงพวกเขา

2. หนังสือ “ شرح صحيح مسلم ” (ชัรหุ เศาะฮีหฺมุสลิม) เขียนโดยอิมามอันนะวะวีฮ์ (al-Nawawi) เช่นเดียวกัน เป็นหนังสือที่อธิบายด้วยบทเทศน์ต่างๆของอิมามมุสลิม ซึ่งล้วนแต่เป็นหะดีษที่เศาะฮ์ฮฺและครอบคลุมทุกๆด้านของวิทยาการอิสลาม ทั้งที่เป็นฟิกฮฺ เตะฮีด และอัคลาภ¹³² เป็นต้น เซคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัคคาฎลีย์ก็ได้อ้างเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือเล่มนี้ ดังตัวอย่างในหน้า 139 ดังนี้

(تله بركات امام نووي ددالم شرح مسلم برمول يغ مشهور درفد مذهب امام شافعي بهواسن تياد سمفي فهلان كفد ميت دان بركات ستغه أصحاب الشافعي سمفي فهلان باكي ميت)

แปลได้ความว่า อิมามนะวะวีฮ์ได้กล่าวในหนังสือชัรหุ มุสลิมว่า ทักษะที่มีน้ำหนักมากกว่าในมัซฮับอัชชาฟีอีย์คือ ผลบุญจากการอ่านอัลกุรอานนั้น ไม่สามารถอุทิศส่วนกุศลถึงผู้ตายได้ และทักษะของอุลละมาอ์บางคนในมัซฮับอัชชาฟีอีย์กล่าวว่าผลบุญดังกล่าวอุทิศส่วนกุศลถึงผู้ตายได้ ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งจากหนังสือชัรหุ เศาะฮีหฺมุสลิม¹³³ ซึ่งเนื้อหาเดิมคือ

(فالمشهور من مذهب الشافعي أنه لا يصل ثوابها الى الميت وقال بعض أصحابه يصل ثوابها الى الميت)

แปลได้ความว่า ทักษะที่มีน้ำหนักมากกว่าในมัซฮับอัชชาฟีอีย์คือ ผลบุญจากการอ่านอัลกุรอานนั้น ไม่สามารถอุทิศส่วนกุศลถึงผู้ตายได้ และทักษะของอุลละมาอ์บางคนในมัซฮับอัชชาฟีอีย์กล่าวว่าผลบุญดังกล่าวอุทิศส่วนกุศลถึงผู้ตายได้

¹³² ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมอิสลาม

¹³³ ดู ชัรหุ เศาะฮีหฺมุสลิม เล่มที่ 1 หน้า 90

วิธีการกำหนดบทบัญญัติจากตัวบท

สำหรับการกำหนดบทบัญญัติของเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัศควาดีซีในหนังสือมัฎละอู อัลบัครีอัยน์ ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้กำหนดมาจากแหล่งที่มาของบทบัญญัติที่เป็นที่ยอมรับของนักกฎหมายอิสลามโดยเอกฉันท์ คือ อัลกุรอาน หะดีษ อิจญ์มาอู และกียาส ดังนี้

1. วิธีการกำหนดบทบัญญัติจากอัลกุรอาน

อัลกุรอานคือโองการของอัลลอฮฺ (สุบหานะสุวะตะอาลา) ที่ประทานลงมายังท่าน นบีมุหัมมัด (คืออัครศาสนทูตด้วยอิวะสะลัตัม) โดยผ่านมะลาอิกะฮฺญิบรีล อัลกุรอานเป็นธรรมนูญสูงสุดของอิสลามทั้งยังเป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติลำดับแรกที่บรรดานักกฎหมายอิสลามต้องศึกษาอย่างละเอียดและนำมากำหนดบทบัญญัติต่างๆ ทั้งนี้ก็เพราะในอัลกุรอาน ได้บัญญัติและชี้แจงทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ในการดำเนินชีวิตทั้งในโลกนี้และอาคิเราะฮฺ

การกำหนดบทบัญญัติจากอัลกุรอานของเชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัศควาดีซี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1. กำหนดบทบัญญัติพร้อมกับอ้างจำนวนของอายะฮฺ

จากการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดบทบัญญัติจากอัลกุรอานในหนังสือมัฎละอู อัลบัครีอัยน์นั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งได้กำหนดบทบัญญัติพร้อมกับอ้างอายะฮฺอัลกุรอานอย่างชัดเจน ดังนี้ :

ในบทที่ 10 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับอาหารที่อนุมัติและไม่อนุมัติ หน้า 89 บรรทัดที่ 29 ผู้แต่งได้กล่าวว่า:

جك برسمان دوا يغ مپروفای اتو تیاد کیت دافة بناتغ یغ مپروفای دغندي مك
حلال بناتغ ایت کران آیه ﴿ قُلْ لَا اَجِدُ فِي مَا اُوْحِيَ اِلَيَّ مَحْرُمًا ﴾

ข้อความข้างต้นเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์บกชนิดที่ทั้งอัลกุรอานและหะดีษมิได้ระบุว่า เป็นที่อนุมัติหรือต้องห้าม เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอิล อัศควาดีซีจึงกำหนดบทบัญญัติออกมาซึ่งแปลได้ความว่า

ถ้าหากเราสามารถเทียบเคียงกับสัตว์ที่ได้ระบุไว้แล้วในดวงบทในสองลักษณะที่เหมือนกันหรือเราไม่สามารถเทียบเคียงกันได้โดยก็ถือว่าเป็นสัตว์ที่อนุมัดให้รับประทานได้ ทั้งนี้ก็เพราะอายะฮ์ที่ว่า “จงกล่าวเถิด (โอ้ มุหัมมัด) ว่า ฉันไม่พบในสิ่งที่ฉันได้รับวะหฺยูว่ามีสิ่งต้องห้ามแก่ผู้บริโภคนั้น” (ส่วนหนึ่งจากอาหะฮ์ที่ 145 สุเราะฮ์ อัลอันอาม)

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีอายะฮ์อัลกุรอานอื่นๆที่ผู้แต่งหนังสือมีฎละฮ์ อัลบัครียะฮ์ ยกมาใช้นั้นแค่เป็นการยืนยันในคำพูด ยกตัวอย่างของสุเราะฮ์ อายะฮ์ หรือบทขอพร (ดุอา) มิใช่เป็นการอ้างหลักฐานในการกำหนดบทบัญญัติแต่อย่างใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.1. ในอรัมภบท หน้า 5 บรรทัดที่ 6 หลังจากที่ผู้แต่งได้ยกหลักฐานจากหะดีษต่างๆ ที่เกี่ยวกับความประเสริฐของความรู้แล้ว ผู้แต่งได้กล่าวส่งท้ายก่อนที่จะขึ้นหัวข้อใหม่ว่า :

(ادافون) كليبهن علمو ايت امة بايق درفد ببر اف اية دان حديث دان اثار فركتان صحابة تتافى قدر اين ممداله باكي اورغ يغد كهندقين اكن فننجوم دان توفيق.
 * اللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ *

แปลได้ความว่า แท้จริงความประเสริฐของความรู้นั้นมีมากมายยิ่งนักดังเช่นหลักฐานจากอายะฮ์ หะดีษ และทัศนะของเศาะหาบะฮ์ แต่ก็เป็นการเพียงพอแล้ว ณ ตรงนี้ สำหรับผู้ที่ปรารถนาทางนำและเตาฟีก “และอัลลอฮ์นั้นทรงชี้ทางนำให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ไปสู่ทางอันเที่ยงตรง” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 213 สุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์)

1.1.2. ในหน้า 31 บรรทัดที่ 24 ผู้แต่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการละหมาดในลำดับที่สี่คืออ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์และได้ยกอายะฮ์ที่หนึ่งของสุเราะฮ์นี้ ดังนี้

دان (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) ايت ساتو اية درفدان.

ซึ่งแปลได้ความว่า และอายะฮ์ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

นั่นเป็นอายะฮ์หนึ่งของสุเราะฮ์ดังกล่าว(สุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์)¹⁴

¹⁴ อายะฮ์นี้มีความว่า ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ ซึ่งบางทัศนะกล่าวว่าอายะฮ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 30 สุเราะฮ์อันนบฏ ดังนี้

* إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمِنَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

ความว่า แท้จริงมันมาจากสุลัยมาน และแท้จริงมันเริ่มต้นด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

1.1.3. ในหน้า 39 บรรทัดที่ 6 และ 7 ซึ่งได้กล่าวถึงสุเราะฮ์ที่ควรอ่านในการละหมาดสุนัตวิตร¹³⁵ โดยกำหนดให้อ่านสุเราะฮ์อัลอะอฺลาในร็อกอะฮ์แรก สุเราะฮ์อัลกาฟิรูนในร็อกอะฮ์ที่สอง และสุเราะฮ์อัลอิกฺลาศในร็อกอะฮ์ที่สาม ดังข้อความเดิมในหนังสือมัฏละอฺ อัลบัคฺรียีน ดังนี้

فد ركعة يغفرتام كمدين درفد فاتحة سبح اسم دان فد ركعة يتكدوا كمدين درفد
فاتحة قل ياأيهاالكافرون دان فد ركعة يغ كتيك كمدين درفد فاتحة قل هو الله
أحد..

ซึ่งแปลได้ความว่า ในร็อกอะฮ์แรกหลังจากอ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์ แล้วก็ให้อ่าน

﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾¹³⁶

และในร็อกอะฮ์ที่สองหลังจากอ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์แล้วให้อ่าน

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾¹³⁷

และในร็อกอะฮ์ที่สามหลังจากอ่านสุเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์แล้วก็ให้อ่าน

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾¹³⁸

จากตัวอย่างข้างต้นจะสังเกตเห็นได้ว่าผู้แต่งมิได้กล่าวชื่อสุเราะฮ์ดังกล่าวแต่ใช้วิธีการกล่าวอายะฮ์แรกของสุเราะฮ์เหล่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าเป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านมากกว่า และในลักษณะเดียวกันกับตัวอย่างอื่นๆดังต่อไปนี้

1.1.4. ในหน้า 40 บรรทัดที่ 1 และ 2 ซึ่งผู้แต่งก็ยกตัวอย่างสุเราะฮ์ที่ควรอ่านในการละหมาดสุนัตศบิฮ์¹³⁹ โดยกำหนดในเราะกะอฺแรกอ่านสุเราะฮ์อัลตะกาบูรและในเราะกะอฺที่สองอ่านสุเราะฮ์อัลอิศร ดังข้อความเดิมดังนี้

¹³⁵ ละหมาดสุนัตวิตร คือการละหมาดประเภทหนึ่งซึ่งเป็นที่ส่งเสริมอย่างยิ่งในอิสลาม เวลาของการละหมาดประเภทนี้ก็คือหลังจากละหมาดอิซาในตอนกลางคืน

¹³⁶ อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลอะอฺลา

¹³⁷ อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลกาฟิรูน

¹³⁸ อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลอิกฺลาศ

مك دباچ فد ركعة يغ فرتام كمدین درفد فاتحة الهاكم التكاثر دان فد ركعة يغكدوا
كمدین درفد فاتحة والعصر...

ซึ่งแปลได้ความว่า คังนัันในเราะกะฮัดแรกหลังจากอ่านสุเราะฮัดฟาติหะฮะแล้วให้อ่าน

﴿الْهَنُكُمُ التَّكَاثُرُ﴾¹⁴⁰ และในเราะกะฮัดที่สองหลังจากอ่านสุเราะฮัดฟาติหะฮะแล้วให้อ่าน

﴿ وَالْعَصْر ﴾¹⁴¹

1.1.5. ในหน้า 47 บรรทัด 30 ซึ่งผู้แต่งก็ได้ยกตัวอย่างสุเราะฮะฮ์ที่ควรอ่านในการละหมาด
ฮิดทั้งสอง¹⁴² โดยกำหนดในร็อกอะฮะที่สองอ่านสุเราะฮัดเกาะมัรหรือฮัดมอฮิยะฮะ คังข้อความเดิม
คังนี้

(كمدین) دباچ اعوذ بالله دان فاتحة دان سورة اقتربت الساعة اتو هل أتاك...

ซึ่งแปลได้ความว่า หลังจากที่ได้อ่าน بالله اعوذ (อะอูซุบิลลาฮ)¹⁴³ และสุเราะฮัดฟาติหะฮะแล้วให้
อ่าน

﴿أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَ الْقَمَرُ﴾¹⁴⁴

¹³⁹ ละหมาดสุนัตคัตฮิหุกัลการละหมาดที่ส่งเสริมให้มีการละหมาดอย่างน้อยสักครั้งหนึ่งในชีวิต ซึ่งเวลาของการ
ละหมาดนั้นได้ทั้งกลางวันและกลางคืน

¹⁴⁰ ฮายะฮะฮ์ที่ 1 สุเราะฮัดตะกะฮุร

¹⁴¹ (ฮายะฮะฮ์ที่ 1 สุเราะฮัดอัลฮัศร)

¹⁴² คือการละหมาดฮิดฟีฎริ์และฮิดอญญา ซึ่งเป็นการละหมาดในวันเฉลิมฉลองหลังจากสิ้นสุดเดือนเราะมะฎอนและใน
วันที่สิบของเดือนซุลหิจญะฮ์

¹⁴³ การกล่าว อะอูซุบิลลาฮ เป็นบทขอพรต่ออัลลอฮ์เพื่อห่างไกลจากการร้ายชัฎฮอนจึงควรอ่านทุกครั้งก่อนอ่านอัลกุรอาน
หรือศาสนกิจอื่นๆคังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ﴾

ความว่า คังนััน เมื่อเจ้าอ่านอัลกุรอาน ก็จงขอความคุ้มครองต่ออัลลอฮ์ ให้พ้นจากชัฎฮอนที่ถูกสาปแช่ง (ฮายะฮะฮ์ที่ 98 สุ
เราะฮัดอินนะหุล)

¹⁴⁴ ฮายะฮะฮ์ที่ 1 สุเราะฮัดอัลเกาะมัร

หรืออ่าน

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعُنَيْبَةِ﴾¹⁴⁵

สำหรับอายะฮ์ที่เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัคคาวัคีย์ยกมาเพื่อเป็นบทขอพรนั้นมีดังต่อไปนี้

1.1.6. ในหน้า 39 บรรทัดที่ 30 ซึ่งผู้แต่งได้กำหนดบทขอพรหลังจากเสร็จสิ้นการละหมาดหาญุด¹⁴⁶ และจบด้วยบทขอพรที่ว่า

﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٠٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٢﴾﴾

ความว่า “ มหาบริสุทธิ์ยิ่งแก่พระเจ้าของเจ้าพระเจ้าแห่งอำนาจจากสิ่งที่พวกเขากล่าวอ้าง สานติจงมีแก่บรรดาเราะสูตทั้งหลายและบรรดาการสรรเสริญทั้งหมดเป็นของ อัลลอฮ์พระเจ้าแห่งสากลโลก ” (อายะฮ์ที่ 180 ถึง 182 สุเราะฮ์อัลค็อฟฟาต)

1.1.7. ในหน้า 50 บรรทัดที่ 8 ซึ่งผู้แต่งได้กำหนดให้อ่านในทั้งสองญุอะฮ์หลังจากเสร็จสิ้นการละหมาดอิติศกออ์¹⁴⁷ ด้วยบทขอพรที่ว่า

﴿أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ إِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾ يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكَ مِدْرَارًا ﴿٢﴾ وَيُمْدِدُكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿٣﴾﴾

ความว่า “ พวกท่านจงขอลอภัยโทษต่อพระผู้อภิบาลของพวกท่านเถิด เพราะแท้จริงพระองค์เป็นผู้ทรงอภัยโทษอย่างแท้จริง พระองค์จะทรงหลั่งน้ำฝนอย่างมากมายแก่พวกท่าน และพระองค์จะทรงเพิ่มพูนทรัพย์สินและลูกหลานแก่พวกท่าน และจะทรงทำให้มีสวนมากมายแก่พวกท่าน และจะทรงทำให้มีลำน้ำมากมายแก่พวกท่าน ”

¹⁴⁵ อายะฮ์ที่ 1 สุเราะฮ์อัลฆอซียะฮ์

¹⁴⁶ ละหมาดหาญุดคือ การละหมาดขอพรต่ออัลลอฮ์เพื่อให้พระองค์ทรงประทานในสิ่งที่ผู้ขอปรารถนา

¹⁴⁷ ละหมาดอิติศกออ์คือ การละหมาดเพื่อขอฝนในยามที่ฝนหยุดตกเป็นเวลานาน (ดู อัดตะอฺริฟาต หน้า 34)

(อายะฮ์ที่ 10 ถึง 12 สุเราะฮ์ฮุญฮ)

1.1.8. ในหน้า 82 บรรทัดที่ 22 ซึ่งผู้แต่งได้กำหนดให้อ่านสุเราะฮ์อัลก้อครฺ ที่หูข้างขวา ของทารกอีกครั้งหลังจากที่ได้อาซาน¹⁴⁸ ที่หูข้างขวาและอิกอมะฮ์¹⁴⁹ ที่หูข้างซ้ายหลังจากที่ทารก คลอดออกมา ดังข้อความเดิมดังนี้

(دان سنة) دبغكن فد تليغا يغ كانن دان دقامة فد تليغا يغ كيريش كمدين در فد د
فرانق كندي (دان) بجاكن انا انزلناه تليغا يغ كانن

ซึ่งมีใจความว่า และเป็นการสมควรที่ต้องให้มีการอาซานที่หูข้างขวาและอิกอมะฮ์ที่หู ข้างซ้ายหลังจากที่ทารกได้คลอดออกมาแล้ว และอ่าน

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾¹⁵⁰ ที่หูข้างขวา

1.2. กำหนดบทบัญญัติอย่างเคียวโดยไม่อ้างอายะฮ์

จากการศึกษาวิเคราะห์การอ้างอายะฮ์อัลกุรอานในการใช้เป็นหลักฐานเพื่อกำหนด บทบัญญัติของเซคมุหัมมัด บิน อีสมาอีล อัคคาฎกี ในหนังสือมัฎละฮ์ อัลบัครียอนั้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งได้ใช้ลักษณะการกำหนดบทบัญญัติโดยมิได้อ้างอายะฮ์อัลกุรอานเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงขอ นำตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

1.2.1. ในบทที่ 1 ว่าด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำความสะอาด หน้า 13 บรรทัดที่ 27 ซึ่งได้กล่าวว่าชนิดของน้ำที่อนุมัติใช้ชำระล้างทำความสะอาดได้นั้น ได้แก่ น้ำที่ตกลงมาจากฟากฟ้า เช่นน้ำฝน ดังข้อความเดิมดังนี้

(سكل اير يغ صح بواة برسوچي دغن دي ، بارغ يغ تورن در فد
لاغية... سفرت اير هوچن)

¹⁴⁸ การอาซานคือการประกาศเมื่อถึงเวลาละหมาดด้วยสำนวนที่ได้กำหนดไว้ (ดู อัคตะฮ์รียาต หน้า 30)

¹⁴⁹ การอิกอมะฮ์มีสำนวนคล้ายคลึงกับการอาซานแต่เป็นสำนวนที่สั้นกว่า และเพื่อประกาศว่าการละหมาดจะเริ่มต้นขึ้น แล้ว สำหรับการกล่าวอาซานและอิกอมะฮ์ให้แก่ทารกหลังคลอดนั้นก็เพื่อความเป็นสิริมงคล

¹⁵⁰ อายะฮ์ที่ 1 ของสุเราะฮ์อัลก้อครฺ

แปลได้ความว่า บรรดาน้ำที่สามารถใช้ในการทำความสะอาดได้คือน้ำที่ลงมาจาก ฟากฟ้าเช่นน้ำฝน

ซึ่งมีความสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿وَيُنزِلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ﴾

ความว่า “ และพระองค์ทรงประทานน้ำลงมาแก่พวกเจ้าจากฟากฟ้าเพื่อทรงชำระพวก เจ้าด้วยน้ำนั้น ” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 11 สุเราะฮ์อัลอันฟาล)

จากอายะฮ์ดังกล่าวว่าน้ำที่อัลลอฮ์ทรงประทานลงมานั้นคือฝน

1.2.2. ในบทเดียวกัน หน้า 15 บรรทัดที่ 4 ซึ่งผู้แต่งได้ระบุทบทบัญญัติว่าศพของมนุษย์ และรวมถึงขนและกระดูกนั้นเป็นสิ่งที่สะอาดไม่ใช่นะญิส ดังข้อความเดิมดังนี้

(دان بغي انق الم سوحي اي ، د مكين لاني بولون دان تولغن)

แปลได้ความว่า และศพของลูกหลานนบีอาดัมนั้นสะอาด(ไม่เป็นนะญิส) ซึ่งรวมถึง ขนและกระดูกอีกด้วย

ซึ่งมีความสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾

ความว่า “ และแท้จริงเราได้ให้เกียรติแก่ลูกหลานของอาดัม ”
(ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 70 สุเราะฮ์ อัลอิสรอฮ์)

จากอายะฮ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าอัลลอฮ์ทรงให้เกียรติแก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่ถือว่าศพ ของมนุษย์นั้นเป็นนะญิส

1.2.3. ในบทเดียวกัน หน้า 16 บรรทัดที่ 5 ซึ่งผู้แต่งได้ระบุอวัยวะที่จำเป็นต้องชำระล้าง ในการอาบน้ำละหมาดหรือวุฎูอ์ อันได้แก่ ใบหน้า มือทั้งสองข้างจนถึงข้อศอก บางส่วนของศีรษะ และเท้าทั้งสองข้างจนถึงตาตุ่ม ดังข้อความเดิมดังนี้

(برمول فرض وضوء ايت انم فركارا: (فرتامن نية.. دان كدوان ممباسوه سكلين
 موك.. دان كتتيكان ممباسوه دواتاغتن سرت دواسيكون.. دان كامفتن ميافو ساتو
 جزء درفد كولية كفلان.. دان كليمان ممباسوه دوا كاكين سرت دوا مات
 كاكين.. دان كاتمن ترتيب)

แปลได้ความว่า องค์ประกอบของการอาบน้ำละหมาดคนนั้นมีหกประการแรกคือตั้ง
 เจตนา ประการที่สองล้างใบหน้าให้ทั่วถึง ประการที่สามล้างมือจนถึงข้อศอกทั้งสองข้าง ประการที่
 สี่เช็ดศีรษะบางส่วน ประการที่ห้าล้างเท้าทั้งสองข้างจนถึงตาตุ่ม และประการที่หกตามลำดับ
 ซึ่งมีความสอดคล้องกับอายะฮ์ที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
 وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾

ความว่า “ ผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเขาเข้ายืนขึ้นจะไปละหมาด ก็จงล้างหน้าของพวกเขา
 เข้า และมือของพวกเขาจนถึงข้อศอก และจงลูบศีรษะของพวกเขาเข้า และล้างเท้าของพวกเขาจนถึงตาตุ่มทั้ง
 สอง” (ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 6 สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์)

1.2.4. ในบทเดียวกัน หน้า 20 บรรทัดที่ 5 ซึ่งผู้แต่งได้กำหนดหนึ่งในสิ่งที่จะทำ
 ให้วุฎูอ์เสียหรือไม่เป็นผลทั้งห้าประการคือ การสัมผัสระหว่างบุรุษกับสตรีที่มีไซ่เป็นบุคคล
 ต้องห้ามในการสมรสโดยไม่มีสิ่งใดกั้นไว้ ดังข้อความเดิมดังนี้

(دان يغ ممبطلكن وضوء ليم فركارا... دان كامفتن مينتوه للاكي اكن فرمفوان
 دغن تياد بر لافيق يغ بوكن محرمن)

แปลได้ความว่า สิ่งที่ทำให้เสียน้ำละหมาดมีห้าประการ... ประการที่สี่คือการสัมผัสของ
 บุรุษต่อสตรีที่มีไซ่บุคคลต้องห้ามในการสมรสโดยไม่มีสิ่งมารอง(หรือกั้นไว้)
 ซึ่งมีความสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿أَوْلِمْسْتُمُ النِّسَاءَ﴾

ความว่า “ หรือพวกเขาสัมผัสผู้หญิง”

(ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 6 สุเราะฮ์อัลมาอิดะฮ์)

จากอายะฮ์ดังกล่าวสามารถเข้าใจได้ว่าการสัมผัสทางผิวหนังระหว่างนุรุษกับสตรีที่อนมุดีสมรสกันได้นั้น ทำให้เสียน้ำละหมาดหรือเป็นโมฆะ จะต้องอาบน้ำละหมาดใหม่อีกครั้ง

1.2.5. ในบทเดียวกัน หน้า 27 บรรทัดที่ 31 ซึ่งได้ระบุบทบัญญัติห้ามมิให้สามีสัมผัสกับกรรขาของตนในขณะที่นางมีประจำเดือน ดังข้อความเดิมดังนี้

(دان حرام مباشره انتارا فوسة دان لوتوة سماد دغن وطى اتو لاينن)
แปลได้ความว่า และห้ามมีการเส้าโคมบริเวณสะดือกับหัวเข่า ไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์หรืออื่นๆ

ซึ่งมีความสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿فَاعْتَرَلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ﴾

ความว่า “ ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากสตรีทั้งหลายในช่วงที่มีประจำเดือน และพวกเจ้าอย่าใกล้พวกนาง (เพื่อร่วมหลับนอน) จนกว่าพวกนางจะสะอาด ”

(ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ที่ 222 สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์)

จากอายะฮ์ดังกล่าวอัลลอฮ์ทรงห้ามเข้าใกล้กรรขาในขณะที่นางมีประจำเดือนนั้นมีความหมายว่าห้ามมีการสัมผัสอาจด้วยการมีเพศสัมพันธ์หรือการเส้าโคมระหว่างสะดือกับหัวเข่าจนกว่ากรรขาของจะหมดประจำเดือนและอาบน้ำวาญิบเสียก่อน

2. วิธีการกำหนดบทบัญญัติจากหะดีษ

หะดีษเป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติลำดับสองรองจากอัลกุรอาน ซึ่งทำหน้าที่อธิบายหรือขยายความหมายของอัลกุรอาน พร้อมทั้งกำหนดบทบัญญัติต่างๆที่อัลกุรอานมิได้กำหนดไว้ อีกด้วย หะดีษหรือสุนนะฮ์มีความหมายเดียวกันซึ่งหมายถึงคำพูด การกระทำ หรือการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ดังนั้นบรรดานักกฎหมายอิสลามทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างก็ให้ความสำคัญต่อการศึกษาหะดีษหรือสุนนะฮ์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำบรรดาหะดีษเหล่านั้นมาวินิจฉัยและตีความเพื่อกำหนดบทบัญญัติในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น และอีกนัยหนึ่งถือว่าการศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของท่านนบี (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม) ที่มีผลดีต่อทุกคนจำเป็นต้องยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนอีกด้วย

เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัศคาฎิซีย ก็เป็นนักกฎหมายอิสลามอีกท่านหนึ่งที่ได้มีการนำคัวบทหะดีษมากำหนดบทบัญญัติในหนังสือมัฎละฮฺ อัลบัคริฮฺน ซึ่งผู้วิจัยขอแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

2.1. กำหนดบทบัญญัติพร้อมกับอ้างสำนวนและความหมายของหะดีษ

บรรดาคัวบทของหะดีษที่เชคมุหัมมัด บิน อิสมาอีล อัศคาฎิซียได้นำมาอ้างถึงในหนังสือมัฎละฮฺ อัลบัคริฮฺนนี้ ส่วนใหญ่แล้วท่านยกมาสองส่วนกล่าวคือส่วนที่เป็นหลักฐานเพื่อมาสนับสนุนให้เห็นถึงความประเสริฐหรือความสำคัญของความรู้และการศึกษา และอีกส่วนหนึ่งคือส่วนที่เป็นบทขอพรทั้งที่ใช้กล่าวในการละหมาด การประกอบพิธีหัจญ์ การทำกุรบาน และบทขอพรทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1.1. หะดีษลำดับที่ 1 หน้า 3 บรรทัดที่ 23

สำนวนของหะดีษ

(وان لطالب العلم شفاعة مثل شفاعة الأنبياء وله في جنة الفردوس عشرة آلاف قصر او في جنة الخلد مائة الف مدينة من نور وفي جنة المأوى ثلاثون الف درجة من ياقوت أحمر وله بكل درهم ينفقه في طلب العلم من الحور العين بعدد نجوم سماء الدنيا و بعدد الملائكة ومن صافح طالب العلم حرم الله جسده على النار ومن أعان طالب العلم كتب الله له براءة من النار وان طالب العلم اذا مات غفر الله لمن حضر جنازته)

ความหมายของหะดีษ

และแท้จริงสำหรับผู้ศึกษาหาความรู้นั้นมีสิทธิให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้อื่น(ในวันแห่งการสอบสวน) เหมือนกับบรรดานบีทั้งหลาย และเขายังจะได้ครอบครอง หนึ่งหมื่นวังในสวรรค์ชั้นฟิรดาวส์ หนึ่งแสนเมืองในสวรรค์ชั้นคอลลด์ และพลอยสีแดงอีกสามหมื่น กะรัต อีกทั้งทุกๆ ครั้วหมี่ที่เขาใช้จ่ายไปเพื่อการศึกษานั้น เขาก็จะได้ครอบครองนางในสวรรค์เท่าจำนวนดวงดาวในชั้นฟ้าและจำนวนมะลาอิกะฮฺ และผู้ใดที่ได้สัมผัสมือกับผู้ศึกษาหาความรู้แล้ว อัลลอฮฺจะทรงปกป่องร่างกายของเขาจากไฟนรก และผู้ใดที่ให้การช่วยเหลือผู้ศึกษาหาความรู้ อัลลอฮฺจะทรงบันทึกลงให้เขาเป็นผู้ปลอดจากการถูกลงโทษในนรก และผู้ใดที่ไปเยี่ยมศพของผู้ศึกษาหาความรู้ อัลลอฮฺจะทรงลบล้างบาปให้เขา

ศักริษญ์หะดีษ

จำนวนหะดีษนี้ผู้วิจัยได้ค้นหาแล้ว ไม่พบ แต่ผู้วิจัยได้ค้นพบอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัย
สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นหะดีษที่มีความหมายเดียวกัน ดังนี้

(اذا جلس المتعلم بين يدي العالم فتح الله عليه سبعين بابا من الرحمة ، ولا يقوم
من عنده إلا كيوم ولدته أمه ، وأعطاه الله بكل حرف ثواب سبعين شهيدا ، وكتب
له بكل حديث عبادة سنة ، وبنى له بكل ورقة مدينة ، كل مدينة قدر الدنيا عشر
مرات)

ความว่า เมื่อใดที่ผู้ที่ศึกษาหาความรู้ได้นั่งลงต่อหน้าผู้รู้ (เพื่อศึกษาดำรง) อัลลอฮ์ก็จะ
เปิดประตูแห่งความเมตตาของพระองค์ถึงเจ็ดสิบประตู และตัวเขาก็จะกลายเป็นผู้ที่ไม่มีบาปติดตัว
เหมือนกับในวันแรกที่มาราคาของเขาได้คลอดเขาออกมา และอัลลอฮ์จะทรงประทานผลบุญใน
ทุกๆตัวอักษร (ที่ปรากฏอยู่ในตำราเล่มนั้น) เท่ากับผลบุญของผู้ที่เสียชีวิตในหนทางของอัลลอฮ์เจ็ด
สิบคน และจะทรงจดบันทึกในทุกๆหะดีษเท่ากับการทำอิบาดะฮ์หนึ่งปี และจะทรงสร้างนครใน
สวนสวรรค์ให้แก่เขาในทุกๆแผ่นของหน้าตำราที่เขาได้เรียนมา และขนาดของนครนั้นจะเท่ากับ
ขนาดของโลกคุณยาสิบเท่า

หะดีษนี้บันทึกโดยท่านฮาดี อัลกอรี (al-Qari) ในหนังสือ “ อัหมฺศนูอฺ ฟิ มะอฺริฟะติ
อัลหะดีษ อัลมาฏูอฺ ” (المصنوع في معرفة الحديث الموضوع) หน้า 52 หมายเลข 17

ระดับของหะดีษ

ท่านฮาดี อัลกอรีกล่าวว่า เป็นหะดีษปลอม (موضوع)

2.1.2. หะดีษลำดับที่ 2 หน้า 3 บรรทัดที่ 34

จำนวนของหะดีษ

(من تعلم بابا من العلم ليعمل به و يعلمه غيره كان خيرا له من خمسمائة ركعة
ركعها ومن تعلم بابا من العلم ليعمل به و يعلم غيره كان خيرا له من ألف ركعة
ركعها)

ความหมายของหะดีษ

ผู้ใดที่ได้ศึกษาแขนงใดแขนงหนึ่งจากความรู้ (ศาสนาอิสลาม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติตามและแนะนำให้ผู้อื่นนั้น เขาจะได้รับผลบุญมากกว่าการละหมาดห้าร้อยเราะกะอ์ ผู้ใดที่ได้ศึกษาแขนงใดแขนงหนึ่งจากความรู้ (ศาสนาอิสลาม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิบัติตามและแนะนำให้ผู้อื่นนั้น เขาจะได้รับผลบุญมากกว่าการละหมาดหนึ่งพันเราะกะอ์

คำอธิบายหะดีษ

จำนวนของหะดีษข้างต้นผู้วิจัยค้นหาแล้วไม่พบ แต่ผู้วิจัยได้ค้นพบจำนวนนอกเหนือจากจำนวนดังกล่าว ดังนี้

(**لأن تغدو فتتعلم بابا من العلم خير من أن تصلي مائة ركعة**)

ความว่า การที่ท่านออกเดินทางไปเพื่อศึกษาหาความรู้ในแขนงใดแขนงหนึ่งนั้นจะมีผลประเสริฐยิ่งกว่าการที่ท่านละหมาดหนึ่งร้อยหรือกะอ์

หะดีษนี้อิหมามอิตมาอิล อิบน์ มุหัมมัด อัลอัจญูนีย์ (al- 'Ajuni) ได้กล่าวถึงในหนังสืออิซฟู อัลเคาะฟาอ์ (كشف الخفاء) เล่มที่ 2 หน้า 507 หมายเลข 3139 และบันทึกโดยอิหม่ามอะฮ์มัด เล่มที่ 1 หน้า 79 หมายเลข 219 ด้วยจำนวนที่ว่า

(**يا أباذر لأن تغدو فتتعلم أية من كتاب الله خير لك من أن تصلي مائة ركعة ولأن تغدو فتتعلم بابا من العلم عمل به أو لم يعمل خير من أن تصلي ألف ركعة**)

ความว่า โอ้ ท่านอะบูซัร การที่ท่านออกเดินทางไปเพื่อศึกษาเพียงหนึ่งอายะฮ์ของอัลกุรอานนั้น ท่านจะได้รับผลบุญมากกว่าการที่ท่านละหมาดหนึ่งร้อยเราะกะอ์ และการที่ท่านออกเดินทางไปเพื่อศึกษาหาความรู้แขนงใดแขนงหนึ่งซึ่งไม่ว่าจะได้รับการปฏิบัติหรือไม่นั้น จะมีความประเสริฐกว่าการที่ท่านละหมาดหนึ่งพันเราะกะอ์

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้แต่งอาจกล่าวถึงหะดีษดังกล่าวนี้ด้วยความหมายโดยรวมและคาดว่าน่าจะเป็นหะดีษเดียวกัน

ระดับของหะดีษ

ท่านอะหมัด อิบน์ อะบีบักร์ อัลกินานีย์ (al-Kinani) ได้กล่าวในหนังสือ “ มิสบาหุ อัจชะญาอะฮฺ ” (مصباح الزجاجة) เล่มที่ 1 หน้า 29 ว่า สาขารายงานของหะดีษข้างต้นนี้อ่อนแอ (اسناد ضعيف) เนื่องจากมีผู้รายงานชื่อว่าอับดุลลอฮ์ อิบน์ ซิชาด และอาลี อิบน์ ซัยด์ ซึ่งทั้งสองเป็นผู้รายงานที่อ่อนแอ

2.1.3. หะดีษลำดับที่ 3 หน้า 4 บรรทัดที่ 4

จำนวนของหะดีษ

(درفد سيدنا أنس بن مالك رضي الله عنه سبدا نبيا صلى الله عليه وسلم : من أحب أن ينظر الى عتقاء الله من النار فليُنظر الى المتعلمين والمستمعين فوالذي نفس محمد بيده ما من متعلم و مستمع يمشي الى باب العلم الا كتب الله له بكل قدم عبادة سنة و بنى له بكل قدم مدينة في الجنة و ما دام يمشي على الأرض فالأرض تستغفر له ويمشي ويصبح مغفور له و شهدت الملائكة لهم أنهم عتقاء الله من النار)

ความหมายของหะดีษ

รายงานจากท่านชัยบิไดนาอนัส อิบน์ มาลิก เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ท่านนบีที่อลลอฮ์จะดลใจจะดลใจจะดลใจ กล่าวไว้ ผู้ใดปรารถนาที่จะเห็นผู้ที่อัลลอฮ์ทรงปลดปล่อยจากไฟนรกก็จงดูบรรดาผู้ศึกษาหาความรู้และผู้ที่น่าสนใจในการฟังการรศนศาสนา คัจนั้นฉันขอสาบานต่ออัลลอฮ์ผู้ที่ชี้ชะตาชีวิตของมุหัมมัด ว่าไม่มีผลตอบแทนของผู้ที่แสวงหาความรู้นอกจากที่ข้างก้าวของเขอัลลอฮ์จะทรงบันทึกด้วยผลบุญของการทำอิบาดะฮ์หนึ่งปี และจะทรงสร้างเมืองในสวรรค์ทุกอย่างก้าวๆละหนึ่งเมือง และตราบไคที่ผู้ศึกษาเดินบนพื้นแผ่นดินเพื่อแสวงหาความรู้ศาสนา ผืนแผ่นดินก็จะขอกอภัยโทษให้แก่เขาอยู่ตลอดเวลา และบรรดามะลาอิกะฮ์ก็จะเป็นพยานให้แก่พวกเขาเพื่อได้รับการปลดปล่อยจากไฟนรก

คำอธิบายหะดีษ

บันทึกโดยอิมามอิสมาอิล อิบน์ มุหัมมัด อัลอัจญ์ญูนีย์ ในหนังสือกัจฟุ อัลเกาะฟาอ์ (كشف الخفاء) เล่ม 2 หน้า 290 หมายเลข 2355

ระดับของหะดีษ

ท่านอิมามอัลอัญญูบัยนีได้อ้างคำกล่าวของอัลฮาฟิซอิบนุ หะญูร์ อัลอัศเกาะลานีย์ (al-AsQalani) ซึ่งได้อ้างถึงคำพูดของอิมามอัศสะอูฎีย์ว่า หะดีษนี้เป็นหะดีษเท็จและถูกอุปโลกน์ขึ้น (كتب موضوع)

2.1.4. หะดีษลำดับที่ 4 หน้า 4 บรรทัดที่ 14

จำนวนของหะดีษ

(أن من الناس أناساً يدخلون الجنة مجاناً فقالوا يا رسول الله من هم ، قال من كان في قلبه من حب العلماء متقال ذرة وان من الناس أناساً يدخلون النار مجاناً فقالوا يا رسول الله من هم، قال من كان في قلبه من بغض العلماء متقال ذرة)

ความหมายของหะดีษ

มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่จะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องลงทุน บรรดาเศาะหะบะฮฺถามว่า พวกเขาเป็นใครหรือท่านเราะสูลุลลอฮฺ ท่านนบีตอบว่า เขาคือผู้ที่มีใจรักต่อบรรดาอุละมาอ์แม้เพียงเศษผงธุลี มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่จะได้เข้านรกโดยไม่ต้องลงทุน บรรดาเศาะหะบะฮฺถามว่า พวกเขาเป็นใครหรือท่านเราะสูลุลลอฮฺ ท่านนบีตอบว่า เขาคือผู้ที่ใจของเขาเกลียดชังต่อบรรดาอุละมาอ์แม้เพียงแก่เศษผงธุลี

ศักริญญ์หะดีษ

หะดีษข้างต้นผู้วิจัยได้พยายามค้นหาแล้วแต่ไม่พบ

2.1.5. หะดีษลำดับที่ 5 หน้า 4 บรรทัดที่ 20

จำนวนของหะดีษ

(من أحب العلماء لم يكتب عليه خطيئة أيام حياته)

ความหมายของหะดีษ

ผู้ใดที่มีความรักต่อบรรดาอุละมาฮ์เขาจะไม่ถูกบันทึกในความผิดที่เขาได้กระทำในชีวิตของเขา

คำวินิจฉัยหะดีษ

บันทึกโดยท่านอิบนุ อัลญะซี (Ibn al-Jauzi) ในหนังสือ “ العلل المتناهية ” (อัลอิลล อัลมุตะนาฮียะฮฺ) เล่มที่ 1 หน้า 107 หมายเลข 143 ด้วยสำนวน ดังนี้

(من أحب العلم والعلماء لم يكتب عليه خطيئة أيام حياته)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้ตัดคำว่า “ العلم ” แปลว่า “ ความรู้ ” ออกไป

ระคำของหะดีษ

อิบนุ อัลญะซี อธิบายเพิ่มเติมจากตัวบทหะดีษนี้ว่า หะดีษนี้ไม่ใช่หะดีษที่เศาะฮิหฺ เพราะมีผู้รายงานคนหนึ่งชื่อว่า มุหัมมัด อิบนุ อัมรฺ ซึ่งท่านชะหฺฮา อิบนุ มุอีน ได้กล่าวถึงบุคคลท่านนี้ว่า บรรดาอุละมาฮ์ต่างก็ไม่ไว้ใจเขา

2.1.6. หะดีษลำดับที่ 6 หน้า 4 บรรทัดที่ 22

สำนวนของหะดีษ

(من أعان عالماً أو متعلماً ولو بشربة ماء فكأنما بنى الكعبة سبعين مرة)

ความหมายของหะดีษ

ผู้ใดที่ให้การช่วยเหลือผู้สอนหรือผู้ศึกษาความรู้ศาสนาแม้เพียงแค่ช่วยรินน้ำให้ดื่ม ก็จะได้รับเสมือนเขาได้สร้างกะอฺบะฮฺ 70 ครั้ง

คำวินิจฉัยหะดีษ

สำนวนของหะดีษข้างต้นผู้วิจัยค้นหามาแล้วไม่พบ แต่ผู้วิจัยได้ค้นพบหะดีษอื่นที่มีสำนวนนอกเหนือจากสำนวนดังกล่าว ดังนี้

(فضل العالم على العابد سبعين درجة)

ความว่า ความประเสริฐของผู้ที่มีความรู้แตกต่างจากผู้ที่ไม่มีความรู้ 70 เท่า .
 หะดีษบทนี้ บันทึกโดยอะบูยะอฺลา (Abu Yakla) เล่มที่ 2 หน้า 163 หมายเลข 856
 และหะดีษอีกบทหนึ่งคือ

(من تعلم بابا من العلم ليعلم الناس أعطي ثواب سبعين صديقا)

ความว่า ผู้ใดก็ตามที่ได้ศึกษาบทใดบทหนึ่งจากวิชาความรู้ศาสนาเพื่อที่จะสอนผู้อื่น เขาจะได้รับ
 ผลบุญเท่ากับผลบุญของผู้มีคุณธรรม 70 คน
 หะดีษบทนี้อัลมุญซิรีย (al-Munziri) ได้บันทึกในหนังสืออัดดริหมิบวัตดริฮิบ เล่มที่ 1 หน้า 54

ระดับของหะดีษ

หะดีษที่บันทึกโดยอะบูยะอฺลานั้น อัลอิรอกียี้ได้กล่าวว่าเป็นหะดีษที่มีสายรายงานอ่อน
 (اسناد ضعيف)

สำหรับหะดีษที่บันทึกโดยอัลมุญซิรีย อัลอิรอกียี้ได้กล่าวว่าเป็นหะดีษที่มีสายรายงาน
 อ่อน (اسناد ضعيف) เช่นกัน¹⁵¹

2.1.7. หะดีษลำดับที่ 7 หน้า 4 บรรทัดที่ 24

จำนวนของหะดีษ

(إذا مرّ متعلم على قرية رفع الله العذاب أربعين يوما من مقابر تلك القرية)

ความหมายของหะดีษ

เมื่อใดที่ผู้ศึกษาหาความรู้ศาสนาได้ผ่านหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง อัลลอฮฺจะทรงระงับ
 การทรมานผู้ที่อยู่ในสุสาน(กุโบร์) ในหมู่บ้านนั้นเป็นเวลาสี่สิบวัน

ตัดรื้อหะดีษ

¹⁵¹ ดู อัลมุญญินีย ฮัน หัมลิลอัซฟาร (المغني عن حمل الأسفار) อยู่ในเชิงอรรถของ อิกฺญายอฺ อุลุมิลคิน
 (لحياء علوم الدين) ของอิมามอัลฆะฆะลี โดยอัลอิรอกียี้เล่มที่ 1 หน้า 22 และ 26

หะดีษที่ท่านอิมามอาลี อัลกอรีได้บันทึกในหนังสือ "المصنوع في معرفة الحديث" (อัดมัศนูอฺ ฟิ มะอฺริฟะติ อัลหะดีษ อัลมาญูอฺ) หน้า 65 หมายเลข 57 โดยใช้สำนวน ดังนี้¹⁵²

(إن العالم والمتعلم إذا مرّا على قرية فإن الله تعالى يرفع العذاب عن مقبرة تلك القرية أربعين يوماً)

ซึ่งความหมายของหะดีษสำนวนนี้ก็คล้ายคลึงกับหะดีษในสำนวนแรกเพียงแต่ผู้แต่งได้ตัดออกคำว่า " العالم " แปลว่า "ผู้รู้ศาสนา"

ระดับของหะดีษ

ท่านอิมามอาลีอัลกอรีได้อ้างคำกล่าวของอิมามอัศชะฎญีย์ว่าเป็นหะดีษที่ "ลาอัศละละสุ" (لا أصل له) แปลว่า "ไม่สามารถหาแหล่งที่มาได้"

จะเห็นได้ว่าบรรดาหะดีษที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นหะดีษที่ผู้แต่งอ้างเพื่อเป็นหลักฐานที่มาสนับสนุนให้เห็นถึงความประเสริฐของความรู้และการศึกษาทั้งสิ้น และสำหรับหะดีษที่ผู้แต่งอ้างเพื่อกำหนดเป็นบทขอพรในการละหมาด การประกอบพิธีหัจญ์ การทำกุรบาน และบทขอพรทั่วไปนั้น มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1.8. หะดีษลำดับที่ 8 หน้า 33 บรรทัดที่ 2 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรขององค์ประกอบในลำดับที่เก้าของการละหมาดคือการตะชะฮะฮฺฮุด ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(التحيات لله سلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته سلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمداً رسول الله)

ความหมายของหะดีษ

มวลการภักดีทั้งหลายเป็นสิทธิ์ของอัลลอฮ์เพียงผู้เดียว ขอความสันติสุขจงมีแก่ท่านนบี และขอให้ท่านได้รับความเมตตาและความสริมงคลจากอัลลอฮ์ ตลอดจนขอความสันติสุขจงมีแก่

¹⁵² ดู กัซฟู อัลเคาะฟาย์ ของ อัลอัยญูญีย์ เล่มที่ 1 หน้า 256 หมายเลขหะดีษ 672

พวกเราและบรรดาว่าที่ตีของอัลลอฮ์ อีกทั้งข้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และข้าขอปฏิญาณว่าท่านนบีมุหัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์

คำกริยาหะดีษ

บันทึกโดยอิมามบุคอรี (al-Bukhari) เล่มที่ 2 หน้า 363 หมายเลข 831 และอิมามมุสลิม (Muslim) เล่มที่ 4 หน้า 337 หมายเลข 895 จากหะดีษที่รายงานโดยอับดุลลอฮ์ อิบน์ มัสอูด ตามสำนวนของอิมามมุสลิมดังนี้

(التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمدا عبده ورسوله)

จากหะดีษที่ผู้แต่งอ้างมานั้นจะเห็นได้ว่า ผู้แต่งได้ตัดประโยค *الطيبات والصلوات* ออก ทั้งนี้เนื่องจากผู้แต่งยึดทัศนะของอะบู อัลอับบาส อิบน์ ซุร็อยหุ คืออนุญาตย่อคุดาตั้งกล่าวโดยตัดประโยคข้างต้น เพราะมิได้เป็นเงื่อนไขในการกล่าวตะชะฮะฮ์สุด สำหรับคำว่า "السلام" ตามทัศนะส่วนใหญ่มี "لا" อยู่ด้วย แต่ก็มีบางทัศนะได้ตัดออก ซึ่งตามทัศนะของมัซฮับอัชชาฟีอีย์ถือว่าถูกต้องทั้งสองทัศนะ¹⁵³

2.1.9. หะดีษลำดับที่ 9 หน้า 33 บรรทัดที่ 4 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรขององค์ประกอบในลำดับที่สิบของการละหมาด คือการเสาะละวาดหลังจากตะชะฮะฮ์สุด ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(اللهم صل على محمد)

ความหมายของหะดีษ

โอ้อัลลอฮ์ ได้โปรดประทานพรแก่ท่านนบีมุหัมมัดด้วยเทอญ

คำกริยาหะดีษ

¹⁵³ ดู อัลอัชการ ของ อิมามอันนะวะวี หน้า 102

บันทึกโดยอิมามมุสลิม เล่มที่ 4 หน้า 344 หมายเลข 906 จากหะดีษรายงานโดยอะบูมูส
อูด อัลอันศอรีย์

2.1.10. หะดีษลำดับที่ 10 หน้า 33 บรรทัดที่ 24 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรหลังจาก
องค์ประกอบในลำดับที่ 3 ของการละหมาดคือดูอาอิฟติคาหฺ ดังนี้
จำนวนของหะดีษ

(الله أكبر كبيرا والحدّث كثيرًا وسبحان الله بكرة وأصيلا ،
وجهت وجهي للذي فطر السماوات والأرض حنيئا مسلما وما أنا من المشركين
ان صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين لا شريك له وبذلك أمرت
وأنا من المسلمين)

ความหมายของหะดีษ

ประโยคแรกหมายความว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่ และมวลการสรรเสริญทั้งหลายเป็น
สิทธิ์ของอัลลอฮ์

ประโยคที่สองหมายความว่า ข้าขอคืนหน้าต่อผู้ทรงสร้างฟ้าและดินแผ่นดิน ด้วย
ความนอบน้อมและจำนน และข้าก็ไม่ใช้หนึ่งในบรรดาผู้ที่ตั้งภาคีทั้งหลาย แท้จริงการละหมาดของ
ข้า และการประกอบพิธีหัจญ์ของข้า ตลอดจนการดำรงชีวิตของข้าฉันเพื่อองค์อัลลอฮ์ผู้เป็นเจ้าของ
สากลโลกเพียงผู้เดียว จะไม่มีการตั้งภาคีใดๆสำหรับพระองค์ และด้วยเหตุดังกล่าวนี้คือสิ่งที่ข้า
ได้รับบัญชา และข้าก็คือหนึ่งในบรรดาผู้ที่ยอมจำนนต่อพระองค์

ศักริษญ์หะดีษ

ประโยคแรกบันทึกโดยอัลฮากิม (al-Hakim) เล่มที่ 1 หน้า 502 หมายเลข 891 จากหะ
ดีษรายงานโดยญับรฺ อิบน์ มุฏอิม สำหรับประโยคที่สองบันทึกโดยอิมามมุสลิม เล่มที่ 6 หน้า 299
หมายเลข 1809 จากหะดีษรายงานโดยอาลี อิบน์ อะบีฏอลิบ

ระดับของหะดีษ

สำหรับประโยคแรกอัลฮากิมกล่าวว่าหะดีษนี้มีสายรายงานที่สาหัส

2.1.11. หะดีษลำดับที่ 11 หน้า 34 บรรทัดที่ 21 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรของ
องค์ประกอบในลำดับที่ห้าของการละหมาดคือการรูกูอฺ ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(سبحان ربي العظيم)

ความหมายของหะดีษ

มหาบริสุทธิ์พระผู้เป็นเจ้าของข้าผู้ทรงยิ่งใหญ่

คำอธิบายหะดีษ

บันทึกโดยอิมามมุสลิม เล่มที่ 6 หน้า 303 หมายเลข 1811 จากหะดีษรายงานโดย หุซัยฟะฮ์ และอิมามอัชชาฟีอีฮ์ (al-Shafi 'I) ได้บันทึกในอัลอุมม์ เล่มที่ 1 หน้า 218 จากหะดีษรายงานโดยอาวัน อิบน์ อับดุลลอฮ์

2.1.12. หะดีษลำดับที่ 12 หน้า 34 บรรทัดที่ 19 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรขององค์ประกอบในลำดับที่หกของการละหมาดคืออดีตกาล ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(سمع الله لمن حمده ، ربنا لك الحمد)

ความหมายของหะดีษ

อัลลอฮ์ทรงได้ยินสำหรับผู้ที่สรรเสริญพระองค์ ข้าแต่พระองค์มวลการสรรเสริญเป็นสิทธิ์ของพระองค์เพียงผู้เดียว

คำอธิบายหะดีษ

บันทึกโดย อิมามอัลบุคอรีห์ เล่มที่ 2 หน้า 330 หมายเลข 796 และ อิมามมุสลิม เล่มที่ 6 หน้า 304 หมายเลข 1811 จากหะดีษรายงานโดยญะร็ร อิบน์ อับดุลลอฮ์ และหะดีษข้างต้นเป็นสำนวนของอิมามมุสลิม

2.1.13. หะดีษลำดับที่ 13 หน้า 34 บรรทัดที่ 22 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรขององค์ประกอบในลำดับที่เจ็ดของการละหมาดคือการสุญูด ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(سبحان ربي الأعلى)

ความหมายของหะดีษ

มหาบริสุทฺธิ์พระผู้เป็นเจ้าของข้าผู้ทรงสูงส่งยิ่ง

ศักริยฺหฺหะดีษ

บันทึกโดยอิมามมุสลิม เล่มที่ 6 หน้า 303 หมายเลข 1811 และอิมามอัซซาฟีดีได้บันทึกในอัลอุมม์ เล่มที่ 1 หน้า 218 จากหะดีษรายงานโดยอาว์น อิบน์ อับดุลลอฮ์

2.1.14. หะดีษลำดับที่ 14 หน้า 34 บรรทัดที่ 32 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรขององค์ประกอบในลำดับที่แปลของกรรหะมาด ดังนี้

สำนวนของหะดีษ

(ربّ اغفر لي وارحمني واجبرني وارزقني واهدني وعافني واعف عني)

ความหมายของหะดีษ

ข้าแต่อัลลอฮ์ ได้โปรดอภัยโทษให้แก่ข้า จงเมตตาข้า จงช่วยเหลือข้า จงประทานปัจจัยยังชีพให้แก่ข้า จงประทานทางนำให้แก่ข้า และจงลบสิ่งบาปให้แก่ข้าด้วยเทอญ

ศักริยฺหฺหะดีษ

บันทึกโดยท่านฮาติม ในหนังสือ “อัลมุสตัดร็อก” (المستدرک) เล่มที่ 1 หน้า 405 หมายเลข 1004 และสำหรับประโยค “ربّ اغفر لي” นั้นเป็นการเพิ่มของท่านอิบน์ มาญะฮ์ (Ibn Majah) เล่มที่ 1 หน้า 290 หมายเลข 898

ระดับของหะดีษ

อัลฮาติมกล่าวว่า เป็นหะดีษที่มีสายรายงานที่สะอาด

2.1.15. หะดีษลำดับที่ 15 หน้า 34 บรรทัดที่ 28 ซึ่งผู้แต่งกำหนดเป็นบทขอพรในระกะอ์ดที่สองของการละหมาดศุบหฺ ดังนี้

สำนวนของหะดีษ